

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Malmberg, Bertil.; af Bertil Malmberg.
Titel Title:	<u>Excellencen : Skuespil i 3 Akter</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	[S.l.] : Frit Nordisk Forlag, 1944
Fysiske størrelse Physical extent:	62 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KGL. BIBLIOTEK

Bertil Malmberg
Excellencen
Skuespil i 3 Akter

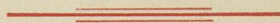
221

4°
del. 1

221

BERTIL MALMBERG

EXCELLENCE

FRIT NORDISK FORLAG

1944

EXCELLENSEN

Skuespil i 3 Akter
af
Beril Malmberg

Pris Kr. 8,50

1944

Personer:

HERBERT von BLANKENAU, østrigsk Digter.

ELISABET, hans Datter.

MAX, Chef for Koncentrationslejren i Buchenwald,
Elisabets Forlovede.

JOSEF, Tjener hos von Blankenau.

FADER IGNATIUS, Jesuiterpræst.

SEKRETÆREN.

MIZZI, Stuepige.

1. SYGEPASSER.

2. SYGEPASSER.

PATIENTER paa Koncentrationslejrens Sygehus.

DOKTOREN.

S.S.-MÆND.

SPEAKEREN.

VICE-KOMMANDANTEN.

BEFALINGSMANDEN.

F ø r s t e A k t .

Et luxuriøst indrettet Bibliothek. Til højre og venstre Døre. Baggrunden beherskes af Boghylder, flankeret af to høje, smalle Vinduer. Foran et meget elegant, med Tidsskrifter og nyudkommen Litteratur overløst Bibliotheksbord. Von Blankenau sidder med Ryggen til dette ved Siden af et lavt Rygebord og hører Radio. Han har et stateligt, næsten patetisk, men samtidig køligt, fornemt Udseende. Den indre Uro forraader sig nu og da ved enkelte, lidt urolige, Fagter. Radioen udsender en Reportage fra Førerens Indtog i sin Hjemby. Endeløse Heilraab.

Speakeren.

Føreren...Føreren kommer ! Han kommer til sine befriede Landsmænd.....
Østrigs største Søn....

Von Blankenau laver en Grimace af Væmmelse, rejser sig derpaa, gaar hen til Radioen og lukker for den. Ringer paa Tjeneren.

Josef
ind fra venstre

Deres Excellence ringede.

von Blankenau.

Jeg vilde erindre om Pakningen.

Josef.

Jeg er allerede begyndt, Deres Excellence.

von Blankenau.

Og Billetten ?

Josef.

Den er parat, Deres Naade. Men Toget gaar først i Aften.

von Blankenau.

Jeg ved det, Josef. Men jeg er lidt nervøs. Klokken toogtyve, ikke sandt ?

Josef.

Undskyld, Deres Excellence, men jeg forstaar ikke de her nymodens Betegnelser. Toget gaar Klokken ti.

von Blankenau.

De kommer til at lære værre Nymodenheder i de nærmeste Dage.

Josef.

Det kommer jeg ikke til, Deres Excellence.

von Blankenau.

De bliver tvunget, Josef.

Josef.

Jeg kan det ikke, Deres Naade. Jeg vil det ikke. Jeg er udlært. For længe siden. Jeg havde kun været tre Aar hos Erkehertugen, da l. Kammertjeneren lod mig kalde og sagde: Josef, sagde han, nu kan De, hvad De behøver. Mere vilde være for meget. Nu er De perfekt, Josef, sagde han. Det skete for snart halvtreds Aar siden, Deres Naade. Hvad jeg dengang kunde, det kan jeg ogsaa nu, og noget andet vil jeg ikke lære.

von Blankenau.

Man vil forlange, at De lærer et og andet. For Eksempel at strække Armen op. Og skraale.

Josef.

Jeg kommer ikke til at strække Armen op, Deres Naade. Jeg kommer ikke til at skraale. Jeg har min Værdighed. Jeg ved, hvad der passer sig.

von Blankenau.

Der er blevet andre Regler for det passende nu, Josef.

Josef.

Det er muligt. Men jeg interesserer mig kun for, hvad jeg lærte hos Hans kejserlige Højhed.

von Blankenau.

De maa ikke irritere de nye Herrer. Det er livsfarligt.

Josef.

Det tænker jeg heller ikke paa at gøre, Deres Naade. Jeg tier og holder mig til det private.

von Blankenau.

Det forundrer mig, Josef, at De har kunnet holde ud hos mig. Jeg er jo i alle Fald ingen Erkehertug.

Josef.

Men Deres Excellence er, om jeg maa udtrykke mig saaledes, af samme Slags. Deres Excellence har desuden været Kultusminister.

von Blankenau.

Hvoriledes er det, har De faaet en Plads paa Alderdomshjemmet ?

Josef.

Ja, Deres Naade. Det kostede 16.000 Schilling. Jeg har altsaa 4.000 tilbage af den Check, Deres Naade forærede mig. Foruden mine Sparepenge.

von Blankenau.

Tror De, at De vil kunne trives der ?

Josef.

Der er enkelt. Men rent. Og jeg maa have mine egne Møbler.

von Blankenau.

Det glæder mig, Josef. Men De bliver hos min Datter, ikke sandt, saa længe hun beholder Huset ?

Josef.

Det har jeg lovet, Deres Excellence. Og det holder jeg. Trækker sig tilbage mod Døren, men standser og bliver et Øjeblik staaende, ligesom tvivlraadig.

Deres Excellence.....

von Blankenau.

Hvad var der ?

Josef.

Naar Deres Excellence er rejst.....faar jeg saa aldrig Deres Excellence at se mere ?

von Blankenau.

Jeg er bange for, at De ikke faar det, Josef. Tak for de Aar.

Josef.

Det er mig, som maa bede om Lov til at takke...Der var ogsaa en anden Sag....

von Blankenau.

Og det er ?

Josef.

Deres Naade sagde, at jeg bare skulde lægge det nødvendigeste ned. Der kunde blive Vanskeligheder ved Grænsen. Derimellem regner vel Deres Excellence...Ordnerne ?

von Blankenau.

Ordnerne ?

Josef.

Jeg tror, de kan behøves. Der bliver sikkert mange Festligheder i det fremmede Land.

von Blankenau.

Jasaa, det tror De, Josef. At der bliver mange Festligheder.

Josef.

Saa verdensberømt, som Deres Excellence er....

von Blankenau.

Berømmelse forgaar, Josef. Berømmelse visner. Men Ordnerne holder sig. De har Ret. Jeg kan faa Brug for dem.

Josef.

Har Deres Excellence nogle andre Ønsker?

von Blankenau.

Nej, der var ikke andet....Jo, vent...hvis en...Hr. Karbe...skulde indfinde sig...saa er jeg ikke hjemme. Jeg tager ikke imod. Under ingen Omstændigheder.....

Josef.

Jeg forstaar, Deres Excellence.

Ud.

Elisabet er kommet ind fra venstre under de sidste Repliker. Hun har en medfødt Tilbøjelighed for Ironi og lidt overlegne Attituder, som imidlertid nu og da kommer til kort overfor hendes impulsive Ømhed. Efter at have lukket Døren bag sig gaar hun nogle Skridt henover Gulvet og bliver et Øjeblik staaende ved Rygebordet, hvor hun tænder en Cigaret.

Elisabet.

Du er altsaa ikke kommet paa bedre Tanker, Far ?

Sætter sig i en Lænestol.

Du vægrer dig stadig ved at tage imod Max ?

von Blankenau.

Jeg vil ikke træffe ham.

Elisabet.

Jeg ved det. Men du burde det maaske alligevel.

von Blankenau.

Det maa du ikke forlange af mig. Jeg forsøger ikke at forhindre Jeres Giftermaal. Maaske er det bedst, som det sker. For dig er det i hvert Fald en Beskyttelse i disse Tider, saadan som det nu er. Men træffe ham, nej, det kan jeg ikke.

Elisabet.

Er du bange for ham ?

von Blankenau.

Han repræsenterer alt det, som er mig modbydeligt. Brutalitet. Vulgaritet. Dumhed. Ensporethed. Historieløshed.

Elisabet.

Men du kender ham jo ikke.

von Blankenau.

Jeg kender det, han repræsenterer. Det er tilstrækkeligt.

Elisabet.

Han kommer ikke for at bede om din Velsignelse. Han har noget vigtigt at sige dig.

von Blankenau.

Plag mig ikke, Elisabet.

Elisabet.

Jeg er bange for, at gamle Josef ikke kan forhindre ham i at komme ind.

von Blankenau.

Josef maa finde paa et eller andet Paaskud.

Elisabet.

Det gennemskuer han.

von Blankenau
med en træt Haandbevægelse og et Forsøg paa at le

Hvilken barbarisk Tid, hvor Folk ikke respekterer selv de mest gennemskuelige
Paaskud ! Hvilken Mangel paa Hensyn ! Hvilken Formens Dekadence !

Elisabet.

Hvis Max ikke lader sig afspise...hvad gør du saa ?

von Blankenau.

Hvad kan jeg gøre ? Jeg formoder, at jeg i saa Fald ikke kan gøre meget.
Han kommer og rabler sine Tirader af sig. Sandelig med omvendt Ordstilling. Har du
lagt Mærke til, at d'Herrer har en betænkkelig Forkærlighed for omvendt Ordstilling ?
De finder den poetisk. Saadan omtrent siger de: Bygge maa vi et nyt Tyskland.....
Skabe maa vi en ny Tid.....

Elisabet.

Jeg indrømmer, at deres Sprogsans er diskutabel.

von Blankenau.

Den er mere end det. Den er skamløs i sin udsvævende Banalitet.

Elisabet.

Rejser du saa i Aften ?

von Blankenau.

Ja, Elisabet. Koncentrationslejren lokker mig ikke.

Elisabet.

Nej, du er ikke skabt til Martyr. Du mindre end nogen.

von Blankenau.

Det er maaske ikke saa muntert heller - at gaa i Landflygtighed.

Elisabet.

Naturligvis ikke. Men du foretvækker sikkert sjælelige Lidelser, Kølighed
og Ensomhed under komfortable Forhold fremfor Blikkander og groft Undertøj.....
(Angrer pludseligt, springer op og sætter sig paa Faderens Stoleryg):
Tilgiv mig, Far, saadan mente jeg det ikke.....

von Blankenau.

Sig mig Elisabet, der er noget, der er blevet anderledes imellem os i det
sidste Aars Tid. Du er begyndt at foragte mig en Smule. Er du ikke ?

Elisabet.

Jeg ved det ikke.....Det er saa underligt....

(impulsivt)

Nej, Far, det maa du ikke tro.

von Blankenau
kartegner hende:

Min lille Pige:

Elisabet.

Du ved Far, hvor jeg har beundret dig.

von Blankenau.

Ja, du har. Men du gør det ikke længere !

Elisabet.

Det gør jeg, Far. Maaske bare ikke som før.

von Blankenau.

Det har jeg mærket. Og jeg ved, hvem jeg kan takke for det.

Elisabet.

Du mener Max. Nej, det er ikke hans Skyld. Det var noget, som maatte komme.

von Blankenau.

Som maatte komme ?

Elisabet.

Ja, for mig og hele min Generation.

von Blankenau.

Du mener, at jeg er forældet som Digter ?

Elisabet.

Det er ikke det æstetiske, jeg tænker paa.

von Blankenau.

Vær oprigtig ! Selv om det gør ondt.

Elisabet.

Jeg har beundret dig, Far. Det ved du. Som jeg ikke har beundret nogen anden. Mest maaske dine Ungdomsværker. De blev en Gave, som jeg ikke vilde have undværet. Jeg var henfalden til dem allerede som Barn. Dine Sonetter om Venedig. Dit Skuespil om Kunstens Triumf. Dit vidunderlige Essay om Dante. Alt det, som bjergtog Samtiden, som gav dig Titler og Adelskab og Berømmelse, Privilegier og Rigdom, som var fortryllende og en Smule bidende og maaske ikke rigtig godt for en lille Pige....

von Blankenau.

Og nu er du løst af hele Fortryllelsen ?

Elisabet.

Ikke helt, Far, og jeg bliver det maaske aldrig. Men jeg forstaar nu, hvorfor disse Digte, som berusede mine Sanser, alligevel aldrig tilfredsstillede mit Hjerte.

von Blankenau.

Jeg forstaar det maaske ogsaa. Men det andet. Hele min efterfølgende Produktion ? Den er jo af en anden Art.

Elisabet.

Paa en vis Maade. Og alligevel ikke. Da Nederlaget kom og Revolutionen og Republikken, gjorde du rigtignok et Forsøg paa at forandre dig.

von Blankenau.

Du mener, at jeg blev Demokrat ?

Elisabet.

Ja, for en Tid. Ikke af materiel Beregning. Det mener jeg ikke. Du forsøgte bare at redde det over i en ny Livsform, som du elskede i den gamle: din selviske Aandfuldhed, dit aristokratiske Dannelsesideal. Du vilde blødgøre Kannibalen ved at smigre for ham. Du gjorde dig gemen for at værne dine Privilegier.

von Blankenau.

Det, jeg vilde, var at redde den østrigske Kulturform.

Elisabet.

Ja, Far. Saadan kan man ogsaa udtrykke det. Det gør næsten ingen Forskel. Og da du siden blev Kristen, da du bevidst nærmede dig Kirken...sig mig, Far, gjorde du ikke ogsaa det...egentlig...ja udelukkende...for at redde den der Kulturform ?

von Blankenau.

Du ved Elisabet, at din Mors Død...

Elisabet.

Mors Død bidrog naturligvis. Stakkels Mor. Hvor din katolske Periode vilde have glædet hende, og hvor lidt hun vilde have begrebet af den !

von Blankenau.

Din Mor var en Helgeninde.

Elisabet.

Jeg forstod hende aldrig rigtigt. Og heller ikke du...førend hun var død. Som Barn syntes jeg altid, at hun bogtede af Røgelse...Jeg var lidt, lidt bange for hende...Som for en Aand.

von Blankenau.

Hun var meget ensom.

Elisabet.

Ja, hun var ensom. Det var dig og mig, der holdt sammen. Hun stod udenfor.

von Blankenau.

Hun bad for os.

Elisabet.

Ja. Med blege, smalle Fingre, Mellem hvilke Rosenkransen løb. Lidt for blege. Lidt for sølle. Jeg syntes, det var uhyggeligt. (Man hører det nærmere kommende, efterhaanden zredøvende og tilsidst aftagende Spektakel fra Flyvemaskiner, som passerer).

Elisabet
lytter og siger saa:

Hvordan kan vi sidde saadan her, Far, og spinde Ord og vikle os ind i vore egne Spindelvæv...medens derude.....?

von Blankenau.

En Samtale kan ogsaa være noget, som sker, Elisabet.

Elisabet.

Maaske, jeg ved ikke...

von Blankenau.

Vi har aldrig talt ud med hinanden. Aldrig til Bunds. Det var maaske min Fejl. Men nu, da vi skal skilles...Elisabet...nu maa jeg vide, hvad du tænker.

Elisabet.

Jeg er bange for at saare dig, Far. Jeg holder af dig.

von Blankenau.

Du er ikke bare min Datter. Du er ogsaa min fineste Læser...Hvad er det, som gør, at du mistvivler om mig...som Kristen?

Elisabet.

Aah, Far...dine Mysterierespil...de er vidunderlige...dine Mariadigte... udsøgte...dit store Værk om Katolocismen...straalende...Jeg har beundret det alt-sammen...Og alligevel...

von Blankenau.

Og alligevel...Elisabet.

Det var ikke rigtig virkeligt, Du forstaar...Hvad du skrev om Religionen, om Kirken, det havde du gennemtrængt med din Tanke...oplevet med din Fantasi... omfattet med dine Følelser, din Loyalitet, din Kærlighed til det ældgamle, det mangedydige...Og alligevel var der noget, som savnedes.

von Blankenau.

Og det var?

Elisabet,
rejser sig op:

Men nu, Du havde ikke en Gnist, Tro...nu maa jeg vide, hvad du tænker.

von Blankenau
forpint

Hvad er Kriteriet paa Tro?

Elisabet
staar ældelos stille og ser lige frem for sig:

At man kan cfre. At man er villig til at lide.

Elisabet

gaar frem til et af Vinduerne, som hun aabner. Man hører en fjern Summen, som vokser i Styrke, og Raab som af et Talekor: Et Folk, et Rige, en Fører. Et Folk ! Et Rige ! En Fører ! Et Folk ! Et Rige ! En Fører !

Hører du ? Hører du, Far ?

von Blankenau.

Ja, jeg hører. Det er modbydeligt. Her er aabenbart et helt Folk villigt til at ofre...sin Frihed, sin Kultur, sin Tradition, sin Værdighed....villigt til at lide den gemeneste Ydmygelse, den skæmmeligste Undertrykkelse....til ingen Nytte....

Spektaklet tager af, trækker længere bort.

Elisabet

lukker Vinduet og stiller sig med Ryggen til det:

Med dig er det modsat. Det er det mærkværdige, Far, at hvor veltalende du end forfægter den bedste Sag, er den alligevel aldrig saa helt din egen, aldrig saa vigtig for dig, at du kunde ofre dit Liv for at tjene den. Jeg er bange for, at du ikke vilde kunne ofre bare din Bekvemmelighed.

von Blankenau.

Og det ved du saa sikkert ?

Elisabet.

Jeg har altid vidst det. I det mindste følt, at det har været saadan. At ingenting paa Jorden har nogen rigtig Værdi for dig, nogen Værdi i og for sig udover at det er værdifuldt bare i den Udstrækning, det kan bruges til at smykke et Afguds-billede. Din Gud, Digteren Herbart von Blankenau, Excellencen.....

von Blankenau.

~~Elisabet Du gaar for vidt. Du har ikke Ret til at sige noget saadant.~~

Elisabet.

Du bad mig sige det.

von Blankenau
resignoret:

Ja, jeg bad dig.

Elisabet.

Far, forstaar du nu, hvorfor jeg elsker Max ?

von Blankenau.

Jeg forstaar maaske, hvorfor du indbilder dig, at du gør det.

Elisabet.

Jeg ser meget vel hans Begrænsning. Han støder mig ofte. Sømmetider finder jeg ham komisk. Jeg er altfor forvant med dit Selskab til rigtig at kunne slaa mig til Taals med hans. Alligevel elsker jeg ham.

von Blankenau.

Alligevel indbilder du dig, at du elsker ham.

Elisabet.

Han har det, du savner, Far. Han har Tro. Han er parat til naarsomhelst at ofre hvadsomhelst...Lykke, Helbred, Liv....Din Verden, Far, er straalende og rig... og alligevel paa en Maade lille. Hans Verden er enkel...uudholdelig enkel synes jeg sommetider...men forpligtende...og derfor stor. Naturligvis er han brutal, og hele hans Livsanskuelse kan udtrykkes i nogle Slagord. Men for disse Slagord er han parat til at dø. Det er Forskellen mellem ham og dig.

von Blankenau.

Men, om ogsaa jeg nu skulde være parat til at dø ?

Elisabet
idet hun hæver Øjenbrynene:

Du...du, Far ?

von Blankenau.

Hvis jeg vilde afløse min Rejse ? Lade dem sende mig i Koncentrationslejr ? Hvilket er det samme som Døden...Hvorledes vilde du saa se paa mig ?

Elisabet.

Hvorfor ? I hvilken Anledning ?

von Blankenau.

Som Protest maaske. For at appellere til Verdenssamvittigheden. For at verificere mine egne Udtalelser. Eller blot fordi dette er mit Land. Fordi ingen har Ret til at drive mig herfra.

Elisabet.

Du gør det ikke.

von Blankenau.

Men, hvis jeg gjorde det ? Vilde du saa ændre din Opfattelse ?

Elisabet
drømmende:

Maaske...ja...jeg tror det.
(Pludselig forskrækket. Skynder sig hen til Faderen, kaster sig ned foran ham, griber efter hans Hænder)

Nej, nej. Du maa ikke. Du maa ikke. Du tænker vel ikke paa at gøre det ?

Lang Pause.

von Blankenau

skubber forsigtigt hendes Hænder bort:

Nej, Elisabeth, nej...det tænker jeg ikke paa. Det var bare et Indfald...jeg vilde antagelig se, hvorledes du reagerede...Et psykologisk Experiment bare....Du kan være rolig...Jeg er ikke skøbt til Martyr.

Elisabet
rejser sig op, lætted, bliver sig selv igen, stryger sig over Panden og ler:

Nej, det er du ikke.

Man hører pludselig et Bulder udenfor Døren til venstre. Oprørte Stemmer nærmer sig. Med eet flyver Døren op. Max i S.S.-Uniform, med hævet Ridepisk, og Josef, som forsøger at standse ham, bliver synlige i Døraabningen. Max har et ungdommeligt Udseende, ikke blottet for Vægned, men stræmmet op, ligesom disciplineret, af Uniformen.

Josef
grædefærdig:

Jeg siger jo, at Hans Excellence ikke tager imod...at han er gaaet ud...at han ligger til Sengs....

Max
kaster ham til Side:

Lakaj !

(Støvler ind i Værelset, hilser paa Hitlermanden. Elisabeth gør nogle Skridt hen imod ham, von Blankenau rejser sig op)

Elisabeth.

Det her er altsaa Max, Far. Du ser, jeg havde Ret.

von Blankenau.

Hvad berettiger Dem....?

Max.

En vigtig Meddelelse, Hr. von Blankenau. Jeg ved, at De tænker paa at forlade Landet.

von Blankenau.

Med Deres Tilladelse...

Max.

Det kommer ikke an paa min Tilladelse. De rejser altsaa i Aften ?

von Blankenau.

Det er min Hensigt.

Max.

Til Czekoslovakiet, saavidt jeg har hørt ?

von Blankenau.

Til Czekoslovakiet.

Max.

Gransen er spærret.

von Blankenau.

Hvad siger De ? Spærret....?

Max.

Ingen maa passere uden speciel Tilladelse.

von Blankenau.

Tilladelse ? Fra hvem ?

Max.

Fra Gestapo.

von Blankenau
tonløst

Det faar jeg aldrig.

Max
rækker ham et Stykke Papir:

Her er den. I Morgen havde jeg ikke kunnet skaffe den. Der foreligger endnu ingen Arrestordre imod Dem. Men længe kan den ikke lade vente paa sig. De er meget komprommitteret, Hr. von Blankenau.

von Blankenau.

Jeg formoder, at jeg bør takke Dem.

Max.

Det er fuldkommen unødvehdigt. Det ligger i min Interesse, at De rejser.

von Blankenau.

Hvilken Finfølelse!

Max.

Saa meget mere, som jeg er beordret til Lejrkommandant i Buchenwald. Jeg skulde nemlig helst se at slippe fri for Dem blandt mit Klientel. Hvilket næppe kan undgaaes, hvis De forbliver her.

von Blankenau.

og hvorfor ikke? Der findes mange Koncentrationslejre.

Max.

Der er kun Buchenwald eller Dachau, der kommer i Betragtning i Deres Tilfælde. Dachau er fuldt belagt, og jeg kan ikke regne med, at man transporterer Dem til et andet Sted udelukkende paa Grund af vore...Familieforbudelser... I Tjenesten har en S. S. Mand intet Privatliv. Det ved De-maaske.

von Blankenau.

Jeg tror, at jeg har hørt noget om det. Men sig mig...hvis det forholder sig saadan...hvortledes er det da lykkedes Dem at udvirke denne Tilladelse. Lad være, at der ikke foreligger nogen Arrestordre....

Max.

Man vil tydeligvis ikke ugerne se at slippe af med Dem. Man har ingen direkte Ønsker om at gøre Dem til Martyr. Er De væk, naar den store Udrensningssaktion begynder for Alvor, saa meget desbedre... Er De det ikke...saa kan ingenting redde Dem....

von Blankenau.

Maa jeg sige Dem en Ting, Hr. Karbe?

Max.

Værsgod!

von Blankenau.

De vil gifte Dem med Elisabeth?

Max.

Vi har besluttet det.

von Blankenau.

Husk paa, at hun ikke er saa robust...temmelig ømfindtligt...sammensat, om jeg saa maa sige...hendes Opdragelse....ja, De forstaar...Vær god mod hende, Hr. Karbe !

Max.

De kan være rolig. Det er den eneste Ting, hvorom De og jeg er aldeles enige.

Josef
ind fra venstre:

Hans Højærværdighed, Fader Ignatius.

Fader Ignatius.
i Jesuiternes Ordonsdragt, træder ind.

Min Søn.....

(ser sig høfligt betænkelig omkring):
Jeg kommer maaske ubelejligt ?

von Blankenau.
gaar nam i Møde :

Slet ikke. Jeg er tværtimod meget glad ved, at De er kommet.

Fader Ignatius
trykker hans Haand, derpaa Elisabets

Lige saa smuk som altid, min Datter...men lidt bekymret, tror jeg.

Elisabet.

Det er min Kæreste, Fader Ignatius.....Hr. Karbe.

Fader Ignatius
smilende, ikkedden Ironi

En meget betydelig Mand, saa vidt jeg kan se....

von Blankenau.

En Mand, som har Ansvaret for mange Menneskers Velfærd...Nyudnævnt Lejrkommandant i Buchenwald.

Fader Ignatius.

Aah, aah...

Max
hæver Armen

Heil Hitler !

Fader Ignatius
hæver ligeledes Armen, men langsomt

Gud hjælpe Dem, unge Mand, til ret at forvalte et saadant Embede !

Max.

Behold Deres Velsignelse ! Jeg kan undvære den.

Elisabet.

Jeg tror, du skal gaa, Max. Herrerne har sikkert noget at tale om...iEnrum...

Max.

Det burde de maaske...ikke have..
 (til Fader Ignatius):
 De bør opfatte mine Ord som en Advarsel.

Fader Ignatius
 bøjer Hovedet:

Det gør jeg, unge Mand.

Elisabet.

Lev vel ærværdige Fader ! Farvel Far ! Jeg er paa mit Værelse.

Max.

Heil Hitler !

Ud med Elisabet.

von Blankenau.

Sæt Dem ned, Fader Ignatius !

Fader Ignatius :
 sætter sig, sukker :

Tak.

Efter en Pause.

~~En meget selvsøvidst ung Mand. Men ikke helt usympatisk. Redelig. Fuldkommen
 paalidelig. God ogsaa, naar Tjenesten tillader ham at være det. Og meget præssisk.~~

von Blankenau.

Han er Østriger.

Fader Ignatius
 trækker paa Skuldrene og sukker:

~~Ja. Ja. Mennesket er et plastisk Materiale.~~

von Blankenau.
 ringer:

De drikker et Glas Vin ?

Fader Ignatius.

Til Deres Vin kan ingen sige Nej.

Josef
 ind

Deres Excellence ?

von Blankenau.

En Flaske Tokayer, Josef.

Josef.

Skal ske, Deres Naade.

Ud.

von Blankenau.

Det er sikkert et vigtig Ærinde, der har ført Dem hid, Fader.

Fader Ignatius.

Nyfigenhed, intet andet. Nyfigenhed. Alderdommens Skødesynd.

von Blankenau.

Den skal De gerne faa tilfredsstillet. For Dem har jeg ingen Hemmeligheder.

Fader Ignatius
ler

De mener, at hvad De glemmer at fortælle i Skriftestolen, det siger De ved et Glas Tokayer.

Josef
med Vinen. Serverer. Ud.

von Blankenau
hæver sit Glas

Paa Østrigs Befrielse !

Fader Ignatius
drikker i Tavshed:

Ved De, Hr. von Blankenau, hvad det er, der gør det nye Hedenskah saa farligt ?

von Blankenau.

Dets Primitivitet, skulde jeg tro.

Fader Ignatius.

Akkurat. At det slet ikke kan diskuteres af forstandige Mennesker.

von Blankenau.

Det er unægteligt dets Styrke.

Fader Ignatius.

Vi har ingen rigtige Vaaben at bekæmpe det med. Igennem Aarhundreder har Kirken slebet sine Argumenter saa skarpe som overhovedet muligt. Den har altid regnet med Modstandere af normal eller mere end normal Intelligens. Og pludselig har vi ingen Brug for hele vort logiske Arsenal.

von Blankenau.

Man maa alligevel ikke opgive Kampen.

Fader Ignatius.

Naturligvis ikke. Men det gælder om at lægge Krigsførelsen om. Det, der betyder noget, er ikke subtil Analysering og uimodsigelige Rasonnementer, men derimod Bekendelse og Martyrium.

von Blankenau
ubehageligt berørt

Hvad var det, De vilde spørge mig om, Fader Ignatius ?

Fader Ignatius.

Det er maaske nærgaaende...men jeg er virkelig nysgerrig med Hensyn til Deres nærmeste Planer.

von Blankenau.

Jeg rejser i Aften.

Fader Ignatius.

Til Udlandet ?

von Blankenau.

Til Czekoslovakiet.

Fader Ignatius.

Fortræffeligt. Det glæder mig. Det passer ypperligt. Men hør...Tror De, at De kommer over Grænsen ? Jeg har hørt, at den skal være spærret.

von Blankenau.

Denne her unge Mand, De traf, min Datters Forlovede, har skaffet mig Udrejse-tilladelse. Fra Gestapo...

Fader Ignatius.

Hvad var det, jeg sagde ? En sympatisk ung Mand. Og oven i Købet ikke helt umedgørlig.

von Blankenau.

De har sikkert noget andet paa Hjerte, Fader ?

Fader Ignatius.

Jeg ?...Naa ja...De ved, at jeg udgiver et lille Tidsskrift ?

von Blankenau.

De er meget beskedent. "Korset og Virkeligheden" er ikke noget lille Tidsskrift. Det læses over hele Verden.

Fader Ignatius.

Takket været Deres Medarbejderskab, Hr. von Blankenau.

von Blankenau.

Nu kan det vel ikke udkomme længere ?

Fader Ignatius.

Det er mit Haab at faa det sidste Numer ud i Morgen. Det ligger allerede færdigtrykt paanar første Ark og er tiltænkt at være en flammende Appel til det apostolske Østrig og den katolske Kultur, men ogsaa til Menneskets Værdighed i det hele taget og til Europas Ære. De forstaar, hvad jeg mener...Naturligvis bliver det øjeblikkelig konfiskeret, men et eller andet Antal Eksemplarer siver vel altid ud blandt Almenheden, et og andet bliver ogsaa smuglet over Grænsen...jeg har mine Veje, det ved De, Hr. von Blankenau.

von Blankenau.

Et livsfarligt Foretagende.

Fader Ignatius.

Naturligvis. Jeg gør mig ingen Illusioner. Men, oprigtigt talt, kan der ske os noget værre end at blive korsfæstet med Hovedet nedad ? Og det har været praktiseret tidligere.

von Blankenau.

Og nu ønsker De af mig ?

Fader Ignatius.

Et lille Bidrag paa Forsiden.

von Blankenau.

For mig vilde det være temmelig uden Risiko. Eftersom jeg rejser i Aften.

Fader Ignatius
ler

Det er heller ikke Meningen, at De skal korsfæstes. Bevare mig vel...Vi er mange nok endda.

von Blankenau.

Hvad skal jeg skrive ?

Fader Ignatius
tager et Papir frem

Jeg ved, at De har daarlig Tid. Derfor har jeg taget mig den Frihed at sætte nogle Linier sammen i Deres Aand. Naturligvis er det mere end uforskammet af en Fuser som mig. Men Nød bryder alle Love. Og det er jo ikke paa Sætningernes Fuldenndthed, paa det sonore, det kommer an....denne Gang....

von Blankenau.

Det er altsaa bare min Underskrift, De vil have.

Fader Ignatius.

Akkurat. Det er en Underskrift. Men den er umaadelig meget værd.

von Blankenau.

Hvad er det, De vil, at jeg skal underskrive ?

Fader Ignatius.

Det er meget kort. Saaledes ~~strent~~ lyder det: I denne Stund, hvor en fremmed Soldaterhær strømmer ind over mit ~~saakkeles Fædreland, bekender jeg overfor Gud,~~ overfor det østrigske Folk og overfor Verden som min faste Tro, at Menneskehedens eneste Redning udaf Øjeblikkets Angst og navnløse Barbari hedder Korset. Herre, hjælp mit Folk ! Kristus hjælp Verden !

von Blankenau.

Jeg indrømmer, at jeg har udtrykt denne Tanke mange Gange.

Fader Ignatius.

Og i meget fornemmere Formulering.

von Blankenau.

Det har været mit Ledemotiv i hele min katolske Produktion.

Fader Ignatius.

Det er rigtigt.

von Blankenau.

Jeg har intet imod at gentage det. Men jeg er bange for, at det ikke betyder saa meget, hvorvidt jeg gør det eller ej. Mit Standpunkt er jo kendt.

Fader Ignatius.

Jeg er af en anden Mening, Hr. von Blankenau. De er Katolicismens store Navn. Deres Ord betyder mere overfor Verden end alt, hvad der vidnes af os andre. Men det faar en særlig Autoritet i en Situation som denne, hvor der fordres Mod til at forfægte den Slags Tanker. Kirken begærer denne heroiske Gestus fra Deres Side.

von Blankenau.

Men den er jo ikke heroisk ! Jeg rejser jo ! Jeg løber jo ingen Fara !

Fader Ignatius.

Vi andre løber den for Dem. Min kære Ven.... De er repræsentativ. De er Digter. Deres Verden er Skinnets, ikke Virkelighedens. Sindbilledets, ikke den raa Handlings. Den Herbert von Blankenau, som Verden kender, er ikke en virkelig Person. Han er opdigtet, ligesom Dæres Bøger er digtede. Altsaa en Kunstfrembringelse. Men han er sand som et Digt. Derfor er ogsaa den Gestus, jeg begærer af Dem, sand som et Digt. Hvad betyder det, om den virkelige Hr. von Blankenau rejser over Grænsen i største Tryghed. Det er den anden, det gælder, den opdigtede. Hvad han udfører i Skinnets Verden, det skal vi, simple Folk, udføre i den virkelige. Paa den Maade bliver der alligevel Balance.

von Blankenau.

De er meget skarpsindig, Fader Ignatius. Men hvorledes gaar det med Sandheden ?

Fader Ignatius.

Kom ihu, at dette er Dæres Maade at tjene Sandheden: at De forestiller....

von Blankenau.

Men, om jeg virkelig vovede det, som De ønsker, at jeg skal synes at vove. Skulde jeg ikke paa den Maade tjene Sandheden endnu bedre ? Hvis jeg blev her..... nægtede at flygte...

Fader Ignatius.

Naturligvis... Men det er jo umuligt. Det forlanger ingen.

von Blankenau.

Skaal, Fader Ignatius ! De har Ret. Det er virkelig umuligt. Giv mig Papiret. (Tager en Pen fra Bordet og skriver sit Navn, vækker Papiret tilbage til Fader Ignatius)

Se saa her, Fader... gør, hvad De vil, med det....

Fader Ignatius

trækker af paa Trækpapiret, stopper Papiret til sig, rejser sig:

Gud være med Dem, Hr. von Blankenau !

von Blankenau
som ogsaa har rejst sig:

Med den virkelige eller den opdigtede ?

Fader Ignatius.

Med din stakkels udødelige Sjal, min Søn !

Gaar hurtigt mod Døren til venstre.

von Blankenau.

Farvel, Fader Ignatius !

Fader Ignatius
vender sig om i Døren:

Vi ses aldrig mere. Jeg ved, hvad der venter mig. Bekost en Messe paa Deres gamle Ven, hvis De synes det ! Naar den Dag kommer. Og bed for Østrig i Deres Landsflygtighed !

Ud.

-----oooOooo-----

A n d e n A k t .

Scenebillede som i foregaaende Akt. Et Vindue staar aabent. Josef pynter Værelset med Blomster. Mizzi, Stuepigen, gaar omkring med en Klud og støver af. Hun er en smuk Pige, kraftigt bygget, lattermild, snaksom, fuld af naiv Sensualitet.

Hr. Josef. Mizzi.

Josef.

Hvad er det, hun vil ?

Mizzi.

Jeg synes ikke, at Naadigfrøkenen ser glad ud. Endskønt hun skal giftes med denne her flotte S.S.-Mand.

Josef.

Hun skulde skamme sig over at tale paa den Maade. Pas, hvad hun skal !

Mizzi.

Han er vanvittig flot.

Josef.

Pas hvad hun skal, sagde jeg.

(Stryger med Fingeren over Rygebordet)

Kalder hun det for at støve af ?

Mizzi.

Jøsses, hvor han er nøjeregnende.

(Farer med Kluden henover Rygebordet)

Er det godt nok nu ?

Josef.

Ogsaa denne Vase.

Mizzi.

Gnider nogle Gange med Kluden.

Det kribler helt ned i Tærne, Hr. Josef.

Josef.

Hvad siger hun ? Hvad er det, der kribler helt ned i Tærne ?

Mizzi.

Naar man kigger paa Naadigfrøkenens Kæreste, mener jeg.

Josef.

Hvis jeg hører et eneste Ord mere om Naadigfrøkenens Kæreste, bliver hun afskediget paa staaende Fod.

Mizzi.

Ja, det gør jeg vist. Det tør Hr. Josef ikke.

Josef.

Det skal hun faa at se.

Mizzi.

Jeg kan melde Hr. Josef til Nazisterne. Det kan jeg. For jeg er gode Venner med flere af dem.

Josef.

Hvad skulde hun melde mig for ?

Mizzi.

Jeg ved godt, ved jeg, hvad han tænker paa.

Josef.

Hvis det morer hende....saa varsgod !

Mizzi.

Hr. Josef forstaar vel, at jeg bare laver Sjov. Jeg er ikke ond.

Josef.

Nu tager vi Boghylderne.

Mizzi.

Jeg er saa glad, kan De tro Hr. Josef. Det er herligt at leve.

Josef.

Synes hun det ?

Mizzi.

Det er en herlig Tid!

Josef.

Herlig ?

Mizzi.

Jeg har aldrig haft det saa morsomt som nu.

Josef.

Hvad er det da, det er saa herligt ?

Mizzi.

Aah, alting.

Josef.

Jeg kan ikke opdage noget herligt.

Mizzi.

Tænk bare paa al den Militærmusik !

Josef.

Der var noget der.

Mizzi.

Og Flagene.

Josef.

Hm.

Mizzi.

Og alle de unge Mennesker i S.O.A. og S.S. Gud, hvor er de flotte. Det kribler helt ned i læerne !

Josef
som forgæves har prøvet paa at løfte en vældig Sølvskaal med pragtfulde Roser op paa
en af Boghylderne:

Kom og hjælp mig med denne her,

Mizzi
borer Ansigtet ned i Roserne, medens hun tager fat i Skaalen paa den ene Side:

Aah, hvor herligt ! Hvor Roser er herlige !

Josef.

Vist saa.
(De har faaet Skaalen op paa Boghylden. Han ordner lidt ved Roserne)

Mizzi
tager igen fat paa Afstøvningen.

Hr. Josef....

Josef.

Hvad er der nu ?

Mizzi.

Hvornaar kommer Hans Excellence tilbage ?

Josef.

Det maa han om.

Mizzi.

Jeg troede, han vilde komme til Fødselsdagen. Nu faar han jo ikke alle
Blomsterne at se.

Josef.

Det kommer hverken hende eller mig ved.

Mizzi.

Nej, det er klart.....Hr. Josef....

Josef.

Hun kan da ikke holde Mund et Sekund.

Mizzi.

Han tager sig vel ikke af det, jeg sagde.....at jeg kunde melde ham. Det
gør jeg alligevel ikke....selv om han jager mig væk.

Josef.

Hun kan gøre, hvad hun vil. Jeg venter mig ikke noget godt af Livet. Og
Menneskene,

Mizzi
med Taarer i Øjnene:

Jeg synes, det er Synd for Hr. Josef.

Josef.

Det behøver hun ikke.

Mizzi.

Og for alle som er gamle.....

Josef
med Antydning af et Smil:

Er det saa morsomt at være ung ?

Mizzi.

Det er herligt.

Josef.

Se nu til, at hun bliver færdig med at støve af.

Mizzi.

Hr. Josef....

Josef.

Hun er virkelig umulig.

Mizzi.

Har han aldrig syntes om nogen ?

Josef.

Hold sin Bøtte, siger jeg !

Man hører Militærmusik udefra Gaden. Den kommer nærmere. Mizzi farer hen til det aabne Vindue.

Mizzi.

Kom, Hr. Josef ! Se engang ! Gud, hvor er de flotte....

(hæver Armen i Extase)

Heil Hitler ! Heil Hitler ! Heil Hitler !

Josef.

Luk Vinduet, siger jeg !

Mizzi

ligger med Halvdelen af Kroppen udad Vinduet:

Heil Hitler ! Heil Hitler ! Heil....

(Musikken bliver stager og forsvinder. Hun lukker Vinduet.)

Er det ikke herligt ?

Josef.

Det er det bare Skidt, synes jeg. De kan ikke spille nu for Tiden. Hun skulde have hørt Kejsersparaden.

Mizzi.

Var den flot ?

Josef.

Ja, det skulde jeg nok mene. Hvad staar hun og kigger paa ? Har hun ingen-ting at bestille ?

Mizzi.

Jeg er færdig med at støve af, Hr. Josef.

Josef.

Saa kan hun gaa ned og pudse Haandtaget paa den store Port.

Mizzi.

Hr. Josef....

Josef.

Hørte hun, hvad jeg sagde ?

Mizzi.

Faar jeg fri i Aften, Hr. Josef ?

Josef.

Hun faar fri, hvis hun ikke sjusker med Arbejdet.

Mizzi.

Hr. Josef er sød. Jeg skal fortælle mine Nazister, at han synger Horst Wessel hele Dagen. Hurra, Hr. Josef! Heil Hitler!
(danser ud gennem Døren)

Josef

stryger med Fingrene over Boghylderne:

Hm. Saa nogenlunde. Sikke Tider at leve i....Herligt, sagde hun om det her Spektakel. Hun skulde have hørt Kejsersparaden....

Elisabet.

ind fra højre, standses overrasket:

Josef, sikke smukt!

Josef.

Det er Hans Excellences Fødselsdag, naadige Frøken.

Elisabet.

Aah, det havde jeg glemt.

Josef.

Vi havde altid mange Blomster den Dag.

Elisabet.

Ja, det har De Ret i.

Josef.

De fleste fik vi. Der kom Masser. Allerede tidligt fra Morgenen. I Dag har jeg maattet købe dem allesammen.

Elisabet.

Hans Excellence er jo ogsaa bortrejst.

Josef.

Det er han sandelig, naadige Frøken. Men det er ikke derfor, der ikke kommer nogle Blomster. Der er ikke saa mange, der ved, at Hans Excellence har forladt Landet.

Elisabet.

Nej, det er der ikke.

Josef.

Jeg ved, hvad der er Aarsagen. Egennytte og Fejghed, ikke andet. Det betaler sig ikke længere at vinde om og logre for Excellencen. Det er tværtimod farligt. Jeg kan ikke respektere Menneskene, naadige Frøken.

Elisabet.

De hør deres Bekymringer. Store Bekymringer oven i Købet. I disse Tider. For sig selv og deres.

Josef.

Jeg demmer dem ikke. Men jeg kan heller ikke respektere dem.

Elisabet.

Der er noget, der er blevet anderledes. Ogsaa Menneskene.

Josef.

Det tror jeg ikke, naadige Frøken. Blot deres Optræden. Tidligere kinede Telefonen paa saadan en Dag. Ustandsøligt. Og der var sort i Hallen af Interviewere. For ikke at tale om alle dem, der kom for at gøre deres Opvartning. Nu er der aldeles stille. Aldeles stille. Ingen kommer. Ingen husker.

Elisabet

har under de sidste Repliker gaaet rundt i Værelset og betragtet Blomsterne, derpaa løfter hun en lille Vase fra Bibliotheksbordet:

Sikke en vidunderlig Orkidé !

Josef.

Ja, den er smuk. Det er ogsaa Hans Naades Yndlingsblomst.

Elisabet.

Jeg mindes det.

(stiller Vasen tilbage)

Og derfor er han nu i Landflygtighed.

Josef.

Undskyld, naadige Frøken ?

Elisabet.

Der var ikke noget. Jeg tænkte bare....

Josef.

Jeg synes, det ringede paa Døren.

Elisabet.

Det hørte jeg ikke.

Josef.

Nej, men jeg hørte det. Ikke med Ørerne. For Lyden naar ikke herind. Men jeg mærkede det. Med et eller andet. Maaske med Haaret. Det er gammel Vane.

Elisabet

lader Haanden glide langs med Vasen:

Stakkels Far... din Blomst... Den kostbare og sælsomme, exclusive, udemokratiske og hovmodige Blomst.....

Josef

(kommer tilbage et Øjeblik efter, han bærer en Blomsterkurv):

Der var virkelig nogen. Et Bud.

Elisabet.

Blomster ?

Josef

stiller Kurven fra sig:

Ja, naadige Frøken. Og her er et Brey.

Elisabet
tager Brevet, bryder det, læser med Forundring og Bevægelse:

Sagde Budet, hvem der havde bestilt Blomsterne ?

Josef.

Det var en gammel Mand. Aldeles hvidhaaret. Budet havde set ham. Men han vidste ikke, hvem det var. Han saa meget fornem ud. Men lidt luvslidt.

Elisabet.
Havde han sagt noget særligt ?

Josef.

Blot det, at han havde faaet Besked paa at bestille Blomsterne. Og aflevere Brevet.

Elisabet.

Nu skal De faa at høre, hvad der staar i Brevet, Josef. Det vil glæde Dem.

Josef.

Hvis den naadige Frøken mener det.

Elisabet.

Det lyder saadan: Min kære og højagtede Excellence. Saafernt De endnu er i Wien, modtag da denne Hyldest fra mig og min Familie. Otto I.R.

Josef.

Kejseren ?

Elisabet.

Skyggekejseren, Josef. Drømmekejseren. Uden Rige.

Josef.

Han var den eneste af dem alle. Han huskede.

Elisabet.

Mindet er jo ogsaa hans Livsform. Og hans Tragik. Det forbigangne holder ham oppe, men hæmmer samtidig alle hans Bevægelser....som et Purpursløb.

Josef.

Jeg forstaar ikke, naadige Frøken.

Elisabet.

Undskyld ! Jeg taler vist for mig selv. Ja, det var smukt af Kejseren at huske.

Josef.

Vi maa skrive om dette til Hans Excellence.

Elisabet.

Jeg kender ikke hans Adresse, Josef. Han har ikke ladet høre fra sig.

Josef.

Jeg har længe tænkt paa at spørge om det. Har Hans Naade ikke skrevet ?

Elisabet.

Nej, det har han ikke. Og jeg er saa bange.

Josef.

Jeg begynder ogsaa at blive bange, naadige Frøken.

Elisabet.

Den er forfærdelig, denne Venten.

Josef.

Nu ringede det igen.

Elisabet.

Gaa ud og se efter !

(Hun gaar hen og stiller sig ved Vinduet til højre. Josef ud til venstre).

Josef
efter en Pause, ind:

Lejrkommandant Karbe.

Elisabet
overrasket:

Bed ham komme ind !

Josef.

Som Naadigfrøkenen befaler.

Max
ind fra venstre:

Heil Hitler !

Elisabet
gaar ham i Møde:

Max....hvornaar er du kommet ?

Max.

For et Øjeblik siden, Direkte fra Buchenwald. Jeg er kaldt til Wien for nogle
Timer....Elisabet....Jeg har længtes.

(Tager begge hendes Hænder, men hun skubber ham varsomt fra sig. Max slipper hende)
Maa jeg ikke kysse dig ?

Elisabet.

Ikke nu, Max. Jeg er lidt nervøs. Lad os sætte os !

Max.

Som du vil, . . .
(De sætter sig).

Elisabet.

Jeg er urolig Max. Jeg har ikke hørt noget fra Far.

Max.

Han synes maaske ikke, at det er tilraadeligt at skrive. Det er det heller
ikke.

Elisabet.
Kan der være sket ham noget ?

Max.
Du mener ved Grænsen ?

Elisabet.
Ja.

Max.
Absolut ikke.

Elisabet.
Ved du det sikkert ?

Max.

Jeg ved, at han har passeret Grænsen. S. S.-Vagten noterede hans Navn.

Elisabet.

Det er i alle Tilfælde mærkeligt, at han ikke har skrevet. Han lovede det.

Max.

Han har sikkert skiftet Mening. Han er bange for, at du kunde faa Ubehagelig-
heder.

Elisabet.

Lad os haabe, det er saadan, det hænger sammen !

Max.

Er du ikke lykkelig, Elisabet ?

Elisabet.

Lykkelig ?

Max.

Ja, over alt det store, der sker.

Elisabet.

Jeg er bange. For Fars Skyld. Og for din.

Max.

For min ?

Elisabet.

Max, jeg synes ikke om dit Arbejde. Det er forfærdeligt.

Max.

Det er det maaske. Men det er nødvendigt.

Elisabet.

Det er muligt. Men jeg synes ikke om det. Hvorfor skal netop du have denne
uhyggelige Beskæftigelse ?

(Ser paa hans Hænder. Gyser)

Max.

Hvad er der, Elisabet ?

Elisabet.

Har du...torteret nogen ?

Max.

Det er Ting, som.....

Elisabet.

Som man ikke taler om, mener du ? Underjordiske....

Max.

Underjordiske ! Det er Ordet.

Elisabet.

Jeg vil vide det, Max. Jeg forlanger at faa det at vide. Har du...

Max.

Ikke med mine Hænder.

Elisabet.

Ikke med dine Hænder ? Men det er i alle Tilfælde sket. Paa din Befaling
maaske ? Eller med dit stiltiende Samtykke ?

Max.

Korperlig Straf forekammer. Jeg har udmaalt det nogle Gange. Efter Ordre.
Aldrig paa egen Haand. Og jeg tillader ingen at forgribe sig paa Fangerne.

Elisabet.

Uden naar det er en Ordre ?

Max.

En Ordre er hellig, Elisabet.

Elisabet.

Afskyer du ikke at gøre det ?

Max.

Jo.

Elisabet.

Og alligevel kan du ?

Max.

Jeg er nødt til det, Prøv paa at forstaa. En helt ny Tid bryder ind over Ver-
den. En helt ny Mennesketype er ved at skabes. En ny Kultur. Tror du, at det kan ske
uden Haardhed ? Uden Smerte for nogen ?

Elisabet.

Jeg forstaar, at det ikke kan. Men, hvad hjælper det mig, at jeg forstaar ?

Max.

Naar jeg viger tilbage for en Befaling...det hænder af og til...naar noget
indeni mig rejser sig imod det og vægrer sig ved at lystre, saa tænker jeg altid:
Tor du ikke, at Føreren ogsaa føler, hvad du føler. At ogsaa han lider ? Aah, mere
end du ! Han er jo Tyskland. Han er jo hele Folket. Der findes ikke en Krusning paa
Nationens Overflade, som endgaar hans Opmærksomhed, eller en hemmelig Bevægelse i
dens Dyb, som han ikke fornemmer. Evert Piskeslag, som rammer et tysk Menneske, det
være sig nok saa genstridigt og forraderisk, rammer ogsaa ham. Og ham haardere end
nogen anden ! Mange Gange har han sikkert raabt til den Almægtige, til Tysklands Gud:
Tag denne Kalk fra mig ! Alligevel har han maattet tømme den. Til Bunden !

Elisabet.

Sig mig Max...hvis Far ikke var sluppet bort...hvis de havde taget ham...
sendt ham til Buchenwald, til dig...og du havde faaet Ordre.....?

Max.
Lad os ikke tale om din Far !

Elisabet.
Vilde du saa have adlydt ?

Max
undvigende:
Elisabet !

Elisabet.
Vilde du saa have adlydt ?

Max
efter en Pause:
Ja.

Elisabet.
Endskønt du havde indset, at det vilde have skilt os to ? For bestandig Max ?

Max.
Med fuldt Vidende om den Side af Sagen.

Elisabet.
Saa grænseløst elsker du altsaa Føreren ?

Max.
Hvorledes skulde jeg kunne andet ? Ja, Elisabet, jeg elsker ham. Som en Soldat elsker sin Befalingsmand. Som en Undersaat sin Konge. Som et Barn sin Far.

Elisabet.
Og hvad bliver der saa tilovers for mig ?

Max.
Lad os foretage en Sammenlingning, Elisabet. Tror du, at en Kristen, en virkelig Kristen, ikke elsker sin Hustru, eller at han elsker hende mindre, fordi han elsker sin Gud over alt andet ?

Elisabet.
Jeg forstaar ikke. Hvor alt er blevet ubegribeligt. Da jeg først begyndte at holde af dig, var det netop paa Grund af dette...at du troede saa ubetinget... at du betingelsesløst var parat til at ofre...alt, ogsaa det dyrebareste...uden at spørge, uden at regne....For mig var det noget ganske ukendt. Og nu er det netop det, der gør mig bange.

Max.
Du maahave Taalmodighed.

Elisabet.
Jeg skal forsøge.

Max.
Og være glad over, at det er gaaet, som det er.

Elisabet.
Du mener, at Far....

Max.
Ja, at han har kunnet flygte i Tide. Nu vilde det ikke være muligt. Han staar allerede paa min Liste. Naturligvis pro forma. Eftersom han har forladt Østrig. Men hvis han var i Landet....Hans Sag staar betydeligt daarligere end tidligere. Hans Appel i dette her Jesulterblad er aabenlyst landsforræderisk.

Elisabet.

Jeg forstaar....Apropos....hvorledes er det gaaet med Fader Ignatius ?
Ved du, hvor han opholder sig ?

Max.

Ja, det ved jeg.

Elisabet.

Hvor er han ?

Max.

Hos mig.

Elisabet
efter en Pause:

Jeg maa bede dig om een Ting, Max. Gør, hvad du kan, for ham ! Vil du love mig det ? Han er et godt Menneske. Et vidunderligt. Lad ham ikke arbejde for haardt. Han er gammel. Og meget skrøbelig.

Max.

Han arbejder i Stenbruddet. Det er efter Ordre.

Elisabet.

Max, jeg ved ikke, hvordan jeg skal kunne leve.

(De sidder længe stille. Pludselig høres Trin udenfor til venstre, temmelig langsomme Trin, der nærmer sig; fra Tid til anden ophører de, men bagefter fortsætter de igen og bliver tungere og langsommere, jo mere de nærmer sig den lukkede Dør.)

Elisabet
fyrskrekket:

Der kommer nogen. Der er nogen, der gaar ude i Korridoren !

Max.

Josef, formentlig.

Elisabet.

Nej, nej, ikke Josef. Han gaar næsten lydløst. Det er ikke ham.

Max.

Hvad er der i Vejen med dig, Elisabet ?

Elisabet.

Max, gaa ud og se efter, hvem det er !

Max.

Gerne.

(rejser sig)

Men hvorfor bliver du saa bange ?

Elisabet.

Fordi....fordi jeg genkender Trinene....

(Inden Max endnu er naaet hen til Døren, aabnes den. Von Blankenau staar paa Tarskellen. Han er iført Overbukke og holder Hatten i Haanden. Elisabet springer op fra Stolen, hun staar længe uden at røre sig, fører derefter Haanden langsomt op mod Struben, som om hun er nær ved at kvæles. Hun faar ikke et Ord frem.)

Max

farer sammen, vil ikke tro sine egne Øjne:

De...Hr. von Blankenau....

von Blankenau
bøjer Hovedet:

Undskyld mig....

Max.

Hvad betyder dette ? Forklar Dem !

von Blankenau.

Det er en lang Historie, min Ven.
(gaar hen mod Elisabet)

Min lille Pige.....

Elisabet
betragter ham uafbrudt, forfærdet:

Far.....

(slaar pludselig Armene om ham)
Far.....Far..(Borer Hovedet ind til hans Skulder)

von Blankenau
(løsner forsigtigt hendes Arme, tager begge hendes Hænder mellem sine og tvinger hende
nænsomt ned i den nærmeste Lænestol):

Vi maa tale sammen. Længe.

Max.

Hr. von Blankenau ! Det her er illoyalt.

von Blankenau
(tager Overfrakken af og lægger den ved Siden af Hatten paa Bibliotheksbordet, sætter
sig derpaa ved Siden af Elisabet):

Jeg skal forklare...

Elisabet
(har siddet nedbøjet, med nervøst skælvende Skuldre, der er trukket i Vejret som paa
en lille Pige; nu retter hun sig op, betragter Faderen undersøgende, intensivt):

Hvorfor...hvorfor, Far ?

Max

stiller sig med Ryggen mod Bibliotheksbordet:

Hr. von Blankenau...

von Blankenau
drejer Hovedet:

Ja.....?

Max.

Hvornaar kom De til Wien ?

von Blankenau.

Kom ? Jeg kom slet ikke. Jeg har været her hele Tiden.

Max.

De har jo passeret Grænsen ?

von Blankenau.

Det var ikke mig.

Elisabet.

Ikke dig, Far ?

von Blankenau.

Det var en Mand, som Gestapo vilde have givet meget for at faa fat paa. Han
var naturligvis uden Passérseddel. Jeg overlod ham min.

Hvor traf De ham ?

Max.

von Blankenau.

I Toget. Vi var ene i Kupéen. Han genkendte mig. Forstod, at jeg tænkte paa at emigrere. Det vilde han ogsaa. Har De Udrejsetilladelse ? spurgte jeg. Det havde han ikke. Bare sit Pas. Vidste ikke, at Grænsen allerede var besat af S.S. Saa kan De tage dette her, sagde jeg, og gav ham Skrivelsen fra Gestapo. Det er muligt, at det er tilstrækkeligt. Passet maa De gemme bort. Min Bagage ligger oppe i Nettet. Med Ordner og det hele. Det er Deres. Her er Nøglerne. Jeg bliver her.

Max.

Toget var ikke gaaet endnu ?

von Blankenau.

Nej, men netop i det Øjeblik satte det sig i Gang. Jeg tog Mandens Haandkuffert. Det var i sidste Sekund, jeg kom af.

(med et bleget Smil)

Og der stod jeg nu paa Perronen. En Smule tummelumsk.

Max.

Kan De motivere Deres Handling ?

von Blankenau.

Ja, nu bagefter. Dengang havde jeg ikke kunnet det. Det var en pludselig Impuls. En Indskydelse. Helt ureflekteret. Men alligevel ikke uforberedt !

Max.

Da De steg paa Tøget, havde De altsaa ingen Tanke om, at De igen vilde staa af ?

von Blankenau.

Ikke bevidst. Og alligevel maa jeg paa en Maade have overvejet det eller regnet med Muligheden. Hvorfor skulde jeg ellers have sendt Josef hjem og forbudt ham at vente ?

Max.

Det er meget ejendommeligt.

von Blankenau.

Inden jeg rejste, havde jeg en Samtale, først med Elisabet....siden med Fader Ignatius....

Elisabet.

Far, du mener vel ikke....?

von Blankenau.

Det var nøjagtigt det samme, jeg lærte af dem begge. At den berømte Herbert von Blankenau, Troens Forsvarer, Katolicismens største Mand....var en tom Skal, en Attrap, en substansløs Skinfigur, en Herre uden virkelig Værdi....

Elisabet.

Det har jeg aldrig ment, Far !

von Blankenau.

Nej. Heller ikke Fader Ignatius. Ikke saa radikalt. Han saa min Svaghed og tilgav den. Besmykkede den oven i Købet. Jeg var alt for stor, alt for værdifuld til virkelig at behøve at lide. For Alvor. Det kunde man ikke forlange. Saadan noget var ikke for mig, Bare for ham og hans Lige. For simplere Folk. Jeg var repræsentativ. Jeg skulde bare tage mig ud. I den Grad overbærende var han. Men bagved Mildheden laa Ironien...og mere end det...Foragt !

Max.

Og nu vilde De altsaa bevise...

von Blankenau.

Jeg siger jo, at jeg handlede instinktivt. Uden Eftertanke. Tvangsmæssigt. Hensigtsløst. Ved De, hvad jeg tror ?

Max.

Nej.

von Blankenau.

At det var Gud, der kastede mig ud af Toget.

Max.

Var det ikke Stolthed, Hr. von Blankenau ?

von Blankenau.

Det er muligt, at den var med i Spillet. Men i saa Fald var den Guds Værktøj... Da jeg siden stod paa Perronen og hverken vidste ud eller ind, forstod jeg med eet: Nu gives der ingen Vej tilbage. Nu er Porten gaaet i Laas bagved dig, Herbert von Blankenau.

Elisabet.

Far....

von Blankenau.

Et Øjeblik følte jeg en sølsom Befrielse. Senere blev jeg bange. Hvad har jeg gjort ? tænkte jeg. Hvilket Vanvid ! Hvor meningsløst ! Men samtidig forstod jeg, at nu havde jeg bare een Udvej, en eneste svimlende Mulighed...den fuldstændige Overgivelse til Kristus af hele min...hele min Skæbne. Kristus ? spurgte jeg mig selv. Hvem er han ? Jeg har skrevet om ham. Mange tykke Bind. Men jeg har aldrig mødt ham. Jeg ved ikke engang, om han lever eller er død.

Elisabet.

Far...Far...

von Blankenau.

Naar et Menneske er absolut hjælpeløst...som jeg var...forladt...udleveret til en Verden uden Naade...saa stiger Kristusbilledet op for det, selvom det ikke tror, aldrig har troet og mener, at det ikke kan tro. Er det Fantasier ? Ak, Elisabet.... alt i mit Liv, stort som smaat, alle mine Tanker og Maal var Fantasier. Dette ene er Virkelighed. Og Mysterium.

Elisabet.

Jeg forstaar det ikke. Det er saa fremmed...

von Blankenau.

Jeg følte, at det, jeg nu havde at gøre, det var at lære at tro.

Elisabet.

Hvad gjorde du...for at tro ?

von Blankenau.

Jeg bad længe. Uden at tro.

Kan man det ?

Elisabet.

von Blankenau.

Ja, Elisabet. Helgenerne hjælper os. Mig hjalp din Mor.
(Pause)

Elisabet.

Hvor har du været disse Uger ?

von Blankenau.

I Wien. Jeg bevægede mig paa Gaderne som alle andre. Gjorde intet Forsøg paa at holde mig skjult. Mange af Dagens Timer tilbragte jeg i Stefans-Domen ved et Sidealter.

Elisabet.

Og ingen opdagede dig ?

von Blankenau.

Gud skænkede mig denne Tid til Eftertanke...til Forberedelse. Ingen tog Notits af mig. Ingen lagde Haanden paa min Skulder og sagde: Kom med ! Jeg boede paa Hotel under mit eget Navn. Men der skete ikke noget. Ingen spurgte efter mig. De maa have været blinde i Gestapo ! Jeg traf Bekendte paa Gaderne, men de saa mig ikke eller genkendte mig ikke. Det var, som havde Gud indsvøbt mig i Usynlighed.

Elisabet.

Hvad ventede du paa ?

von Blankenau.

Bekræftelsen, Elisabet.

Elisabet.

Bekræftelsen, paa hvad ?

von Blankenau.

At Kristus lever.

Elisabet.

Har du faaet den Bekræftelse ?

von Blankenau.

Ikke endnu. Ikke den store og definitive. Men jeg ved i det mindste, at jeg vil faa den. Naar jeg har vidnet om ham. Med andet end Ord. Og kunnet hjælpe nogen.

Max.

Jeg forstaar ikke, hvem De skal kunne hjælpe, Hr. von Blankenau. Verden vil ikke komme til at faa Del i Deres Vidnesbyrd. Vi er tavse....i Buchenwald.....

von Blankenau.

Kristus prædikede for Aanderne i Fængslet. Findes der ingen Aander i Buchenwald. Fanger ? Fangevogtere ?

Max.

Fanger ? Fangevogtere ? Naturligvis.

von Blankenau
langsomt

Og De, Hr. Karbe...De er jo ogsaa der....

Elisabet.

Max, hvad har Du i Sinde at gøre med Far ?

Max.

Jeg har ikke noget Valg.

Jeg vil ikke have det. Elisabeth.

Det er uundgaaeligt. Max.

von Blankenau.
Naar jeg kom tilbage, var det ikke for at lokke et Menneske til Ulydighed.

Elisabet.
Er der da ingen, der kan hjælpe ? Ingen paa hele Jorden ?

Max.
Jo, Elisabeth ! Een i Føreren !

Elisabet.
Føreren !

Max.
Han er den eneste. Han kan hjælpe. Men ikke, hvis vi prøver paa at bedrage ham. Kun hvis vi adlyder.

Elisabet
lidenskabeligt:
Altid det samme. Adlyde ! Adlyde !

von Blankenau
opdager pludselig Blomsterne:
Nej, se....Hvor er alle de Blomster kommet fra ?

Elisabet
træt:
Josef har skaffet dem. Det er jo din Fødselsdag, Far.

von Blankenau.
Jeg maa da hilse paa Josef. Han saa ikke, da jeg kom. Jeg aabnede med min egen Nøgle.

(vinger)

Josef
ind
Naadige Frøken ?

von Blankenau
(rejser sig op, vender sig mod den indtrædende)

Josef, gamle Ven....

Josef
(begynder at skælve)

Deres Naade.....

von Blankenau.

Jeg er her paa et meget kort Besøg. Og for allersidste Gang.
(gaar hen imod Josef, rækker ham Haanden)
Tak for Blomsterne !

Josef
(fatter om von Blankenaus Haand, bøjer sig ned og kysser den)

von Blankenau.

Jeg maa bede Dem om Tilgivelse, Josef. Jeg har været kold og reserveret.

Josef.

Deres Excellence har altid været god.

von Blankenau.

Jeg har betragtet Deres Trofasthed som noget selvfølgeligt.

Josef.

Det er den jo ogsaa, Deres Excellence.

von Blankenau.

Gud være med Dem !

Josef.

Undskyld, at jeg spørger! Hvornaar rejser Deres Excellence ?

von Blankenau.

Meget snart, tror jeg. Det beror ikke paa mig.

Josef.

Ønsker Deres Excellence en Kop Te ?

von Blankenau.

Tak, Josef, jeg skal ingenting have.

Josef.

Maa jeg følge Deres Excellence til Stationen ?

von Blankenau.

Det tror jeg ikke, Josef. Det bliver nok andre, som følger mig.

Josef.

Hvad kan jeg saa gøre for Deres Excellence ?

von Blankenau.

De har gjort, hvad der paahviler Dem, Josef. De er færdig med Deres.

Josef.

Det passer sig ikke for mig at spørge, hvor Deres Excellence tænker paa at rejse hen. Gud være med Deres Excellence !

von Blankenau.

Tak, Josef ! Ellers var der ikke mere. Lev vel !

Josef.

Blot een Ting, Deres Excellence

(peger)

Den Blomstervand der...den er fra Hans Majestæt. Farvel, Deres Excellence !

(ud)

Max

(gaar hen til Vinduet til højre, hvor Telefonen staar. Tager Tragten og drejer):

Hotel Metropol. Faar jeg Værelse Nr. 27. Tak. Hallo. Her er Lejrkommandant Karbe. Send mig to Mand. Sternwartestrasse 115, Villa Blankenau. Ja, øjeblikkeligt.
(lægger Telefonen paa. Vender sig om).

Elisabet.
har rejst sig:

Max ! Jeg er aldeles rolig. Hører du ?

(Stemmen knækker over, hun kæmper med Graaden)

Stemmen skælver slet ikke. Jeg er rolig. Vil bare sige dig een Ting. Den er vigtig. Hvis der hænder Far noget. Hvis du gør ham noget. Hvis han bliver mishandlet. Slaaet. Det vare sig efter Ordre eller ej....Max....Saa findes der ingen Bro mellem dig og mig....

Max

(Afsigtet bliver stenhaardt; han gaar hen til von Blankenau)

Hr. von Blankenau, De er anholdt

(tager Overfrakken fra Bibliotheksbordet)

Maa jeg hjælpe Dem med Overfrakken ?

---ooOoo---

T r e d i e A k t .

1. Afdeling.

Sygesal i Koncentrationslejren. I Baggrunden en Række Senge med Hovedgardet mod Væggen. En af Sengene er tom. Patienterne sidder eller halvvejs ligger støttet til Albuerne i deres Senge, stirrer med skiftende Ansigtstudtryk: Rædsel, Medlidenhed, lyst Nysgerrighed, Had eller sløv Forfærdelse mod den lukkede Jerndør til højre. Henne ved denne staar 1. Sygepasser og lytter anspændt. 2. Sygepasser sidder ved et Bord og lægger Kabale. Han er en godmodigt følelsesløs Type.

1. Sygepasser.

Det er for modbydeligt.

2. Sygepasser.

Modbydeligt ?

1. Sygepasser.

Dette her staar ikke rigtigt til.

2. Sygepasser
ser op fra Kabalen, gaber

Hvad er det, du gaber op om ?

1. Sygepasser.

Jeg siger, at det er for modbydeligt. Hører du daarligt ?

2. Sygepasser.

Du egner dig vist ikke for denne her Tjans.

1. Sygepasser.

Jeg er ingen Grønskolling. Men dette her staar ikke rigtigt til. Det er ikke, som det skal være.

2. Sygepasser.

Synes du, det er Synd for ham ?

1. Sygepasser.

Synd for ham ? Har jeg sagt, at jeg synes, det er Synd for ham ? Har jeg sagt det, hva' ?

2. Sygepasser.

Sagt og sagt. Som du gaar der og....

1. Sygepasser.

Jeg synes ikke, det er Synd for ham. Men der er noget, jeg ikke forstaar.

2. Sygepasser.

Hvad er saa det ?

1. Sygepasser.

At han ikke skriger. Jeg ved nøjagtigt, hvad de gør ved ham. Alle andre har skreget. Hvorfor skriger ikke han ?

2. Sygepasser.

For mig kan han gære, hvæden han vil. Det rør mig ikke en Fjer.

Forstaar du da ikke ?
1. Sygepasser.

2. Sygepasser.

A' hva' ?

1. Sygepasser.

At hvis han ikke skriger, saa er det af en eller anden Grund.

2. Sygepasser.

Han er vel trodsig.

1. Sygepasser.

Naar Faster Katrine kysser ham ? Naa, min Dreng ! Saa er det Nat med at trodse. Der er noget andet.

2. Sygepasser.

Hvad skulde det være ?

1. Sygepasser

gaar nogle Skridt henover Gulvet, hemmelighedsfuldt:

Du ved, at han har skrevet noget religiøst. Noget om Kristus, tror jeg. Og sagt, at Kristus staar over Føreren.....

2. Sygepasser.

Av !

1. Sygepasser.

Eller hvad det nu var. Noget højforræderisk i alle Fald.

2. Sygepasser.

Jeg har hørt pjadre om det.

1. Sygepasser.

Nu vil de have ham til at tilbagekalde, hvad han har skrevet. Som ret og rimeligt er. Faster Katrine plejer at være fin til det. Men med ham gaar det ikke. Han skriger ikke engang.

2. Sygepasser.

Det er en haard Negl.

1. Sygepasser.

Haard.....? En Excellence ?....Det tror du ikke selv paa. Naa, du. Men der er noget, der holder ham oppe, noget der er stærkere end Faster Katrine....

2. Sygepasser.

Pladder !

1. Sygepasser.

Du....Min Mor var religiøs....

2. Sygepasser.

Og hvad' saa ?

1. Sygepasser.

Vi havde en Lampe. Og et Krucifix.

2. Sygepasser.

Det er bare Overtro.

1. Sygepasser.

Jeg skulde altid følge med hende til Messe. Jeg skriftede ogsaa.

2. Sygepasser.

Hvem gjorde ikke det ? Men det er bare Overtro. Hvorfor fortæller du alt det der ?

1. Sygepasser.

Jeg ved det ikke. Jeg kom vel til at tænke paa 'et.

2. Sygepasser.

Det er i alle Tilfælde bare Overtro.

1. Sygepasser.

Har jeg sagt andet ? Men i al Fald....hvis der alligevel skulde være nogen Kraft i 'et....man kan jo aldrig vide...hvad skal man saa tro ? Saa ramler jo alting...li som. Saa har man maaske holdt paa en gal Hest. Det er det, jeg synes er modbydeligt.

(Gaar tilbage til Døren og indtager igen sin lyttende Stilling)

Overtro, sagde du ? Men hvorfor skrider han saa ikke ?

(pludselig ude af sig selv)

Hvorfor i Helvede hylér Hestet ikke ?

2. Sygepasser.

Nu begynder han. Nu kan han ikke holde sig længere.

(Man hører en svag Jamren gennem den lukkede Dør; den vokser, tager til i Styrke, stiger yderligere og kulminerer i et vildt, langtrukket, vrælende Hyl, som pludselig holder inde).

1. Sygepasser

(vakler bort fra Døren, tager sig til Hovedet, skoggerler)

Gud være lovet....nu hylede han !

(Hylets forskellige Grader har afspejlet sig i de lyttende Patienters Ansigter og Gæber. Nogle stønner sagte, andre vugger frem og tilbage i Sengene, atter andre bider sig i Knoerne. Da der bliver stille, hører man i Stedet, gennem Døren, en fjern brusende Lyd).

1. Sygepasser.

Nu spuler de ham.

2. Sygepasser.

Man er hygiejnisk her paa Stedet.

(den brusende Lyd ophører)

1. Sygepasser.

Nu er det færdigt. Nu tørrer de ham.

(Pludselig rasler en Nøgle i Laasen. Jerndøren slaas op. Fodtrin fra Værelset udenfor)

Max'Stemme.

Sygepassere, kom her !

(Sygepasserne styrter ud i det tilstødende Værelse. Kommer noget efter tilbage med en Baare, paa hvilkeden von Blankenau ligger. Han er nødtørftigt dækket med et Uldtæppe. Den ene Arm hænger slapt ned. Han raller tungt. De valter ham over paa den tomme Seng og lægger Tæppet over ham. Døren til det andet Værelse staar aaben. Man hører Lyden af Trin og Genstande, der flyttes. Tilsidst hører man en Dør aabnes og lukkes. Derefter bliver der stille.)

2. Sygepasser.
(henne ved Sengen)

Han er i det mindste ikke bevidstløs.

1. Sygepasser
(som har staaet bøjet over von Blankenau og studeret hans Ansigt, retter sig op):

Næe, det er han ikke. Men der er ikke langt fra det.

2. Sygepasser
raaber

Saa er det Nat !

(De løfter den tomme Baare, som de har stillet fra sig paa Gulvet, og gaar ud af Værelset. Døren lukkes, Nøglen drejes om. Pludselig slukker det elektriske Lys.)

En af Patienterne.

Hvordan gaar det, Kammerat ?

von Blankenau.

Jeg ved ikke.....

Første Patient.

Var det slemt ?

von Blankenau.

Jeg ved ikke.....

En anden Patient.

Vent til du selv kommer til at prøve det !

Første Patient.

Man maa vel spørge.

Anden Patient.

Tosserne spørger.

Første Patient.

Sig mig, Kammerat, du er vel i det mindste glad ved, at det er overstaact ?

En tredje Patient.

Næe, han er vældig ked af det.

Stemmer.

Der skal være stille ! Der er nogen, der vil sove. Stille !
(Man hører en halvkvalt Snøften)

Anden Patient.

Hvem er det, der flæber ?

En meget ung Stemme
(næsten en Drengs)

Det er mig.

Anden Patient.

Jasaa, Knægten....

En Gammelmandsstemme.

Grød du, min Dreng ! Som kan. Som endnu har Taarer.

Stemmer.

Stilhed ! Her skal være Ro...

(Snakken ophører. Man hører kun Patienternes tunge eller hurtige Aandedrag, som hist og her begynder at gaa over i en Snorken. Von Blankenau stønner ikke mere. Et Øjeblik efter drejes Nøglen om i Laasen, Døren aabnes forsigtigt, en Lysstribe falder ind i Sygesalen, men slukker atter, da Døren lukkes. I Stedet begynder det usikre Skær fra en Lommelygte blegt og flakkende at famle sig hen over Gulvet.)

1. Sygepasser.
 lister sig hen til von Blankenaus Seng:

Sover han ?

von Blankenau
 efter en Pause:

Jeg ved ikke...Nej, det gør jeg ikke.

1. Sygepasser.

Vil han have noget ?

von Blankenau.

Jeg forstaar ikke rigtigt.

1. Sygepasser.

En Tablet. Til at sove paa. Det er ikke tilladt. Men det er bare mig, der har Vagt...Saa, hvis han vil...

von Blankenau
 tonløst:

Tak...De skal ikke risikere noget for min Skyld.

1. Sygepasser.

Risikere ? Her er der ingen, der tør sladre; det kan han være evig forvisset om.

von Blankenau.

Tak, jeg behøver ingen Tablet. Jeg har det godt.

1. Sygepasser.

Kan han svare mig paa et Spørgsmaal ? Orker han det ?

von Blankenau.

Jeg tror, jeg er i Stand til det.

1. Sygepasser.

Hvorfor ventede han saa længe med at skribe ?

von Blankenau.

Gjorde jeg det ? Det husker jeg ikke...

1. Sygepasser.

Han ventede længe.

von Blankenau.

Maaske...jo, nu husker jeg.

1. Sygepasser.

Hvorfor gjorde han det ?

von Blankenau.

Fordi.....der skete noget. Noget, som tog hele min Opmærksomhed fangen.

1. Sygepasser.

Hvad var det, der skete ?

von Blankenau.

Det var det, at i samme Øjeblik, som Torturen begyndte, saa jeg Kristus. Eller maaske saa jeg ham ikke. Jeg ved ikke rigtigt. Men han var ganske nær. Jeg kunde mærke, at han trak Vejret. Han stod bøjet over mig.

l. Sygepasser.

Hvad siger han ? Stod Kristus bøjet over ham ?

von Blankenau.

Ja, min Ven, det gjorde han.

l. Sygepasser.

Det var vel bare noget, han bildte sig ind, tror jeg.

von Blankenau.

Det var ingen Indbildning. Kristus var i Verelset. Ikke i min Fantasi. Han var fuldkommen levende. Nøjagtig lige saa levende som vi to...Eller endnu mere...

l. Sygepasser.

Sagde han noget ?

von Blankenau.

Ja...han talte.

l. Sygepasser.

Hvad sagde han ?

von Blankenau.

Blot dette: Nu er du endelig virkelig, Herbert von Blankenau.

l. Sygepasser.

Sagde han ? Hvad mente han med det ?

von Blankenau.

Han mente, at saa længe jeg bare havde Bekymringer for mit eget Jeg og dets Vidunderlighed, saa længe ingen Sag var saa vigtig for mig, saa virkelig, at jeg kunde lide for den....

l. Sygepasser.
ivrigt

Ja...ja...

von Blankenau.

Saa længe var heller ikke jeg virkelig, men mindre end en Skygge.
(Pause)

l. Sygepasser.

Sig mig, Blankenau....kender han Jesuiten ?

von Blankenau.

Det mener Fader Ignatius. Ja, han kender jeg. Han troede, at vi aldrig skulde ses igen. Det var forkert. Vi har mødt hinanden flere Gange, men vi arbejder paa forskellige Hold og kan aldrig komme til at tale sammen.

l. Sygepasser.

Jesuiten holder til i Stenbruddet, tror jeg. Og han, Blankenau, hvad tager han sig til ?

von Blankenau.

Jeg syr Sække.

Det er et lettere Job, l. Sygepasser.

Ja, det er lettere, von Blankenau.

Ved han, hvorfor jeg spurgte ham, om han kendte Jesuiten ? l. Sygepasser.

Nej, hvorfor spurgte De ? von Blankenau.

Jeg kom til at tænke paa 'et, da Blankenau sagde, at Kristus levede. l. Sygepasser.

von Blankenau.

Har De talt med Fader Ignatius ?

l. Sygepasser.

Jeg lagde af og til Mærke til ham. Han var ikke som de andre Fanger. Jeg er nysgerrig angaaende det, der er anderledes, og saa tiltalte jeg ham en Dag, hvor han var alene, og ingen saa os...han var blevet sendt af Sted for at hente Vand. Hvad er det, han gaar og tænker paa ? sagde jeg. For der er noget, det kan jeg se. Noget særligt. Noget, som holder ham oppe. Det vilde De gerne vide, sagde han og saa underfundig ud. Lige netop, sagde jeg, og jeg skal gøre Helvede hedt for ham, hvis han ikke siger det. Saa faar jeg vel gøre det, sagde han. Der er vel ingen anden Udvej. Det skulde jeg heller ikke mene, sagde jeg. Jo, sagde han, det forholder sig saadan, at jeg har faaet en Nyhed at vide. En Nyhed ? sagde jeg og tog Øjnene til mig. Hvad har han for Nyhedstjeneste, om jeg tør spørge ? Kristus lever, sagde han. Har han nylig faaet det at vide ? spurgte jeg for at haane ham. Staar det i Avisen ? Nej, sagde han, jeg har vidst det længe, men det er en Nyhed, som aldrig bliver gammel.

von Blankenau.

Jeg har ikke vidst det saa længe som Fader Ignatius. Bare i nogle Uger. Og rigtig sikkert....først i Aften.

l. Sygepasser.

Sig mig, Blankenau, sagde Kristus ikke andet ?

von Blankenau.

Nej, men der skete noget med mig. Jeg fyldtes af Medynk med de to Mænd, som slog mig, og med ham, Kommandanten, som var til Stede og saa til, at ikke et Slag for lidt og ikke et Slag for meget ramte mig, men at alt gik efter Ordre.

l. Sygepasser.

Kan man ynktes over dem, som slaar een ?

von Blankenau.

Ja. Og pludselig syntes jeg, at de var klædt som romerske Krigsknægte, og at det ikke var mig, de slog, men Kristus. Det var det ogsaa. Det var Mennesket, de slog. Og det guddommelige i Mennesket. Det foregik, syntes jeg, ikke i Værelset, hvor jeg laa. Ikke i Operations salen. Nej...Men i et andet Land. I en anden Tid. Jeg saa det for mig. Som paa en Scene. Langt borte. Gennem det dybeste Mørke. Det evige Drama.....

l. Sygepasser.

Han følte vel i alle Fald noget ? Eller var han som død ?

von Blankenau.

Mit Legeme følte. Og til sidst kunde det ikke holde det ud længere. Men hylede. Men min Sjæl var der ikke. Den var et andet Sted. Og fuld af Medlidenhed. Med Kristus....med hans Ensomhed....Og mest maaske med de stakkels Fyre, med deres dumme, uvidende, fattige og hjælpeløse Øjne...

(Scenen har henligget i fuldkomment Mørke under hele Samtalen med Undtagelse af de Gange, hvor Sygepasseren har lyst med sin Lommelygte hen over von Blankenaus Ansigt. Nu tænder han den igen.)

I. Sygepasser.

Jeg maa af Sted nu. Jeg har maaske trættet ham. Jeg forstaar ikke, hvor han har kunnet holde ud saa længe. Ja, nu skal I endelig faa Lov til at sove, Folkens, det er paa Tide. Jeg ved, at I ikke sladrer....Han har sat mig Fluor i Hovedet, Blankenau, og jeg aner ikke, hvordan jeg skal blive af med dem.

Anden Afdeling.

Kommandantens Expeditionskontor i Konzentrationslejren. I Baggrunden et Vindue og lige ud foran dette et gult Bord med Telefon samt alle mulige Dokumenter i minutløs Orden. Skrivestolen er vendt mod Børen til venstre. Paa den anden Side af Bordet en Stol for Besøgende. Paa begge Sider af Vinduet Hylde med simpelt indbundne Bøger, mærkede med et Bogstav eller med Tal. Værelset er paafaldende spartansk og gør et iskoldt Indtryk.

Ved et mindre Bord sidder Sekretæren, mager, underdanig, bebrillet, uniformeret, og skriver i en stor Hovedbog.

Max i S.S.-Uniform kommer ind fra Venstre med en Ridepisk i Haanden. Sekretæren farer op, afgiver Hitlerhilsen, Max giver ham et Vink om at genoptage Arbejdet. Kaster Ridepikken paa Skrivebordet, sætter sig derpaa. Han er ligbleg, paafaldende nervøs, men sammenbidt, stryger sig fra Tid til anden over Panden, trommer paa Bordet.

Max.

Har Stormfører Birkel faaet sine Ordre ?

Sekretæren.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Han lader vente paa sig.

Sekretæren.

Et Par af de Fyre gør Tjeneste udenfor Lejren.

Max.

De burde allerede have været her.
(det banker)

Kom ind.

(En Befalingsmand og fire Mand ind)

Befalingsmanden.

Heil Hitler ! Hr. Kommandant ! Stormfører Bürkel med fire Mand.
(Max rejser sig, stiller sig ved Siden af Bordet. Lang Pause)

Max.

Da jeg tiltraadte min Post som Kommandant, befalede jeg, at ingen korporlig Afstraffelse af Fangerne maatte forekomme...uden efter Ordre og uden min personlige Kontrol. Stemmer det ?

Befalingsmanden.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Ligeledes, at enhver Form for Vilkaarlighed eller Vold.....er forbudt.
Stemmer det ?

Befalingsmanden.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Stormfører Bürkel har rapporteret, at denne min Ordre er blevet overtraadt.
Stemmer det ?

Befalingsmanden.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Redegør for de enkelte Tilfælde. Kald de Fyre frem en for en.

Befalingsmanden.

Delingsfører Mayer ! To Skridt frem ! Har slaaet et Øje ud paa Fange 816.

Max.

Delingsfører Mayer degraderes til Menige.

Befalingsmanden.

Halvtropschef Winkelhuber ! To Skridt. Har tvunget sin Trop til at udføre Hundrede Knæbøjninger efter endt Arbejde.

Max.

Tildeles Advarsel.

Befalingsmanden.

Menig Kohlweiss ! To Skridt ! Har gennem Trusler presset Fange 795 til Delagtighed i utilbørlig Handling.

Max.

Stryges af S. S. Overføres til Kriminalbataillonen. Som Fange.

Befalingsmanden.

Tropschef Ruck ! To Skridt fremad ! Har udsat Fange 1437 for gentagne Mishandlinger, med Døden til Følge.

Max.

Døden ?

Befalingsmanden.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Det er ikke blevet anmeldt.

Befalingsmanden.

Fangen døde for 10 Minutter siden, Kommandant. Doktoren venter i Forværelset for at afgive Rapport.

Max.

Hvor gammel var Fangen ?

Befalingsmanden.

58 Aar, Kommandant.

Max.

Og af Profession ?

Befalingsmanden.

Jesuiterpater, Kommandant. Han kaldtes Fader Ignatius.

Max

(staar lange stille, griber en Lineal, som han langsomt brækker itu, kæmper for at beherske sig).

Tropschef Ruck arresteres. Tilfældet afgøres af Krigsretten.

Befalingsmanden.

Hr. Kommandant, befaler De, at Doktoren...

Max.

Bed ham vente !

Befalingsmanden.

Javel, Hr. Kommandant.

(til Fangerne):

Giv Agt ! Omkring ! March !

(ud)

Max

til Sekretæren:

De har fri en Time. Se til, at De kommer af Sted !

Sekretæren.

Javel, Hr. Kommandant.

Max.

Hørte De, hvad jeg sagde ? Skynd Dem !

Sekretæren

springer op fra Bordet:

Javel, Hr. Kommandant.

(Afgiver Hitlerhilsen. Ud.)

(Max staar et Øjeblik ubevægeligt, vender sig om og stiller sig ved Vinduet. Lukker det op. Lukker det igen. Flytter sig nogle Skridt og bliver staaende ved Hylden til højre. Trækker en Bog halvvejs ud, men lader Haanden synke og fuldfører ikke sin Hensigt. Gaar nogle Gange hen over Gulvet, men lægger Baand paa sig, standser ligesom for at besinde sig og gaar derpaa hurtigt hen mod Døren, som han aabner.)

Max.

Doktor Amann !

Doktoren.

(i S.S.-Uniform, blegfed, kortklippet Overskæg, aaleglat høflig, en Anelse uforskammet, aggressivt nærgaaende, hvis Lejlighed gives, træder ind):

Heil Hitler ! Har den Ære, Kommandant. Haaber ikke, jeg forstyrrer ?

Fange 1437 er altsaa død ?

Max.

Doktoren.

Ja, Kommandant. Det tør man paastaa uden at overdrive.

Max.

Og Dødsårsagen ?

Doktoren.

Tja, hvad skal man sige ? Tilfældet er delikat. Urinforgiftning er et glimrende Ord.

Max.

Er han død af Mishandling ?

Doktoren.

Det er ganske efter Behag, Hr. Kommandant.

Max.

Efter Behag ? Hvad mener De ?

Doktoren.

Han døde af Urinforgiftning. Jeg saa til ham i Gaar, og han fremviste da alle Tegn paa Urinforgiftning. Begge Nyrerne var spolerede.

Max.

Paa Grund af Mishandling ?

Doktoren,
trækker paa Skuldrene:

Hvis De ønsker det saadan... paa Grund af Mishandling... Hvis De ikke ønsker det... paa Grund af noget andet. Det beror helt og holdent paa Dem, Hr. Kommandant.

Max.

Hvad jeg ønsker er slet og ret at faa Sandheden at vide.

Doktoren.

I saa Fald døde han paa Grund af Mishandling.

Max

gaar hen og sætter sig ved Bordet:

Sæt Dem ned, Doktor Amann !

Doktoren.

Tak, Kommandant. Særdeles elskværdigt, Kommandant !

Max.

Der er en Ting, De bør lægge Dem paa Sinde.

Doktoren.

Jeg er lutter Øre, Kommandant.

Max.

De ved maaske, at jeg straffer alle Overgreb paa Fangerne ?

Doktoren.

Jeg har ladet mig det fortælle.

Max.

Derfor forlanger jeg klare Diagnoser. Ingen tilslørende Omskrivninger
forlanger, at De udtrykker Dem klart om Tingene. Jeg

Doktoren.

Det skal jeg lægge mig paa Sinde. Klart om Tingene ! Udmærket !
(maliciøst):
Tillader De, at jeg gør en lille Begyndelse ?

Max.

Værsgod !

Doktoren.

Jeg gør det i den allerbedste Mening. Jeg har været her længere end De. Og jeg kender ikke blot Fangernes, jeg kender ogsaa Vagtmandskabets Mentalitet. Deres Arbejde er ingen Sinecure. Det er meget krævende. Det tager paa Nerverne. Dertil kommer, at Flertallet er Folk med stærke Instinkter. Stærke Lidenskaber. De er fulde af Agressioner. Og staar samtidig under den strengeste Disciplin. Derfor er det nødvendigt, Kommandant, at de af og til faar Lejlighed til at afreagere deres Mangel paa Lyst, deres Herskesyge, deres Drifter, deres ubændige Temperament og føle i det mindste Illusionen af Magtfuldkommenhed. Og som Læge maa jeg sige, at det er upsykologisk, ja højst risikabelt, at berøve dem denne Mulighed. De er vilde Dyr, Kommandant, og deres Natur er saaledes, at de af og til maa have et lille Lam at sønderrive. Det bør De unde dem. Den simpleste Hygiejne kræver det.

Max

ligesom fraværende:

Det er altsaa Deres Mening.

Doktoren.

Det er min Mening, Kommandant. Som Læge.

Max

uden Sammenhæng med det foregaaende:

Doktor Amana.....Jeg sover ikke om Natten.....

Doktoren.

Det har jeg anet. Deres Nerver er i Uorden.

Max.

Kan De hjælpe mig ? Jeg holder det ikke ud meget længere.

Doktoren.

Jeg skal skrive Dem et Pulver op.

Max.

Tror De, det hjælper ?

Doktoren

trækker paa Skuldrene:

Det er et Provisorium. Det gælder naturligvis om at finde ud af Aarsagen.

Max.

Den kender jeg.

Doktoren.

Udmærket ! Saa kan den elimineres.

Max.

Nej. Doktor Amann, den kan aldrig elimineres. De maa give mig noget, ligegyldigt hvad...som faar mig til at glemme.

Doktoren.

Glemme ? Hvad er det, De vil glemme ?

Max

(med pludseligt forvandlet Ansigt, skrækslagen, hjælpeløs, bøjer sig frem over Bordet, hvisker):

Ham.....Forstaar De ikke ? Excellencen.....

Doktoren.

ser gennemborende paa ham:

Jeg begynder at forstaa.

Max

aandeløst, Ordene snubler over hinanden:

Jeg vilde det ikke. Men jeg maatte. Det var min Pligt. En S.S.-Mand har intet Privatliv. Jeg handlede efter Ordre. Jeg saa til, at det gik, som det skulde. Fyre Slag, hverken mere eller mindre. Det var min Pligt. Jeg vidste noget vel, hvad det kostede. At hvert Slag, som ramte ham, udvidede Kløften mellem mig og ham. At vi aldrig, aldrig kan høre sammen. Aldrig mere. Aldrig efter dette. At det vilde være naturstridigt. Og alligevel gjorde jeg det. Det var min Pligt. Det var efter Ordre.

(springer op, vender sig mod Førerens Portræt, skriger):

Fører, befal !.....Jeg adlyder.....

(skoggerler).

Doktoren.

Min kære Kommandant, hvad er dog dette ?

Max

synker udmattet ned paa Stolen:

Undskyld mig.....jeg var ude af mig selv !

(stryger sig over Panden)

Jeg vidste ikke, hvad jeg sagde...

(det banker).

Max

strammer sig op; efter en Pause:

Kom ind !

(en S.S.-Mand kommer ind, afgiver Hitlerhilsen).

S.S.-Manden.

Hr. Kommandant. Der er en Dame udenfor Porten. Hun har Passérsæddel fra Gestapo. Beder om Foretræde,

Max.

Opgav hun sit Navn ?

S.S.-Manden.

Frøken von Blankenau, Kommandant !

Doktoren
rejsrer sig:

Farvel, Hr. Kommandant ! Heil Hitler ! Jeg skal sende det Pulver op.

Max
ubewægelig:

Bed hende...komme.

S.S.-Manden

Javel, Hr. Kommandant !

(ud)

~~(Efter nogen Tids Forløb, hvorunder Max ikke forandrer Stilling eller blot foretager den mindste Bevægelse, aabnes Døren.)~~

S.S.-Manden
udenfor:

Værsagod, Frøken !

Max
har rejst sig op:

Hvorfor søger du mig, Elisabet ?

Elisabet

Er det saa underligt ? Vi har ikke set hinanden i flere Uger.
(sætter sig)

Max.

Det er sandt. Ikke i flere Uger.

Elisabet.

Skal du ikke sidde ned ?

Max.

Jo...jovist...

(sætter sig)

Elisabet
hastigt:

Hvorledes gaar det med Far ?

Max.

Med din Far ? Godt...Han lever.....

Elisabet.

Lever ?

Max
irriteret:

Hvad forlanger du mere ?

Elisabet.

Og Fader Ignatius ?

Max.

Han er død.

Elisabet.

Hvad døde han af ?

Max
 efter en Pause:
 Urinforgiftning.

Elisabet.

Kun af det ? Ikke af noget andet ?

Max.

Hører du ikke, hvad jeg siger ?

Elisabet.
 stille

Den der Tone passer mig ikke, Max.

Max.

Undskyld, Elisabet. Jeg er nervøs.

Elisabet.

Max....jeg har været i Berlin.

Max.

I Berlin ?

Elisabet.

Hos Føreren.

Max.

Tog han imod dig ?

Elisabet.

Ja.

Max.

Og hvorledes ?

Elisabet.

Han var meget elskværdig.

Max.

Hvad sagde han ?

Elisabet.

Vi talte om Far. Han sagde, at han altid havde beundret ham. Særlig en af hans Bøger, jeg husker ikke, hvad det var for en. Noget historisk, tror jeg. Han beklagede, at Far endnu ikke havde lært at forstaa den nye Tid. Det havde desværre været nødvendigt at sætte ham i Beskyttelsesarrest. Men naturligvis var det ikke Meningen, at han skulde sidde i Fangelejr hele sit Liv. Det var Førerens Mening, at han burde frigives snarest.

Max.

Gav Føreren Ordre til hans Frigivelse ?

Elisabet.

Ikke direkte. Men han lod Gestapo meddele, at det ikke vilde være ham imod, hvis de kunde finde en Udvej....et Paaskud til at frigive Far. Det var ingen formel Ordre, men det var Førerens Ønske. Jeg begav mig altsaa til Gestapo.

Max.

Og hvorledes.....forholdt man sig der ?

Elisabet.

Man var ganske forekommende, men langt fra saa hjertelige, som Føreren havde været. Principielt var man ikke uvillig til at løslade Far, men man fordrede visse Løfter, Garantier.....

71

-ed

-sv

-Q
71

Jeg forstaar.

Max.

Elisabet.

Her er et Brev. Fra Gestapo. Det indeholder de nærmere Vilkaar, tror jeg, og skulde overgives dig personlig.

(Max tager Brevet, bryder det, læser, lægger det derpaa med uransagelig Mine til Side. Ringer.)

En S.S.-Mand
ind, afgiver Hitlerhilsen:

,bom
Lemric

Hr. Kommandant !

Max.

Før Fange 1856 ind.

S.S.-Manden.

Javel, Hr. Kommandant. Heil Hitler !
(ud)

Elisabet.

abvand t
eaziv

Er det Far, der har det Numer ?

Max.

.35

Ja, det er ham.

Elisabet.

Hvorledes er det med ham, Max ? Udover at han lever. Du maa ikke lyve for mig!

Max.

Han er....forandret.

Elisabet.

Meget ?

Max.

Meget, Elisabet.

Elisabet.

Max, hvorledes skal jeg kunne ?

(lang Pause)

Elisabet.

Sig mig, er der sket Far noget...du forstaar, hvad jeg hentyder til ?

Max

tior længe:

Ja, der er sket ham noget.

Elisabet.

Det anede mig. Nu er vi altsaa to fuldstændig fremmede Mennesker for hinanden. Fuldstændig fremmede. Og kan aldrig mødes mere. Du har vel ikke forestillet dig noget andet ?

Max
tungt:

abvand t
eaziv Nej.

S.S.-Manden
ind med von Blankenau:

.36

Hr. Kommandant, Fange 1856.

Max

til S.S.-Manden:

De kan vente udenfor.

71

-ed

-sv

-Q
71

S.S.-Manden.

Javel, Hr. Kommandant.

Max
til von Blankenau:

Kom nærmere !

(Von Blankenau er uhørt ældet. Han kan ikke holde Hovedet roligt. Det ryster uafbrudt. Haaret er klippet tæt helt ind til Issen. Han er iført sækkegraa, overallignende Tøj med røde Galoner malet paa Bukserne. Det er, som om han ikke straks genkender Elisabet, men først lidt efter lidt. I Ansigtet tændes et blegt Smil, som vokser og bliver til en stille Extase. Da han gaar over Gulvet, hæver han Arme og breder dem ud mod Elisabet. Elisabet har rejst sig op og instinktivt gjort et Par Skridt tilbage. Hun hæver den højre Haand ligesom afværgende, men lader den derpaa synke ned. Derefter staar hun ganske stille. Da von Blankenau er naaet helt hen til hende, bøjer hun sig sagte mod hans Bryst med sænket Hoved.

von Blankenau.
kærtegner hendes Haar:

Min lille Pige....

Max.

Sæt Dem paa Stolen, Blankenau.

von Blankenau.

Javel, Hr. Kommandant.

Elisabet
farer sammen, kaster Hovedet tilbage:

Saadan er altsaa Rangforordningen i Blankenau ! Bare Blankenau, ingen Titel... og bagefter: Hr. Kommandant....

Max.

Elisabet, det var ikke min Hensigt at forulempe din Far. Jeg udtrykker mig, som det er paabudt i Reglementet.

(tager Brevet fra Bordet)

Hr. von Blankenau ! De har en Mulighed for at blive frigivet.

von Blankenau.

Frigivet ?

Max.

Paa visse Vilkaar.

von Blankenau.

Naturligvis. Det er rimeligt.

Max.

Man venter, at De forlader Tyskland. For længere eller kortere Tid. Eller for bestandigt.

von Blankenau.

Jeg forstaar. At jeg forlader Tyskland.

Max.

Naar De befinder Dem udenlands, bør De afgive en offentlig Erklæring...i et Interview eller paa anden Maade, gaaende ud paa, at De er blevet human behandlet i Lejren.

von Blankenau.

Det kan jeg. Med god Samvittighed.

Elisabet.

Kan du ?

von Blankenau.

Jeg har haft et lot Arbejde.

Elisabet.

Og Torturen, Max ?

von Blankenau.

Mit Barn, der er Forskel paa Tortur og Tortur. Den, som Kommandanten har haft at overvaage, den var menneskelig. Jeg tænker her ikke paa det fysiske. Men paa Sindelaget, som forstod den. Paa det Sindelag, som bare gjorde sin Skyldighed. Ikke andet. Ikke var blodtørstigt. Ikke handlede af ond Vilje. Ikke tillod nogle Excesser. Elisabet, Hr. Karbe er et anstændigt Menneske.

Max

bidder sig i Læben; efter en Pause:

De er altsaa villig til at afgive en saadan Erklæring ?

von Blankenau.

Jeg er villig.

Max.

Lover De det...paa Aresord ?

von Blankenau.

Jeg lover.

Max.

Der er endna en Betingelse.

von Blankenau.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Man forlanger, at De tilbagekaldet, hvad De har skrevet om Kirken, om en fremmed Hær af Soldater, om det apostolske Østrig-og Verdens Frelse gennem Korsat. Er De villig ogsaa til det ?

von Blankenau.

Det var strenge Bøddringer.

Max.

Er De villig til at opfylde dem ?

von Blankenau.

Nej, Hr. Kommandant.

Max.

Saa kan De aldrig blive fri. Hr. von Blankenau, jeg gentager mit Spørgsmaal.

von Blankenau.

Det er ganske unødvendigt, at De gentager det. Jeg kan ikke forraade min Frelser, Jeg kan ikke svigte min Tro. Ikke heller mit Land. Jeg er overtudet om Østrigs Mission. Og jeg beder til Gud for dets Genoprettelse. Jeg forbliver i Buchenwald, Hr. Kommandant.

Max.

Her er ogsaa et Post scriptum.

Elisabet.

Hvad indeholder det ?

Max.

Det har følgende Ordlyd: Skulde Fangen vægre sig ved at efterkomme disse Krav, er det sandsynligt, at han mener at have Udsigter til at kunne flygte. Man maa regne med, at han søger at gennemføre Planen allerede indenfor de nærmeste Timer.

Elisabet.

Det er jo Vanvid !

Max.

Det er en Ordre, Elisabet, en tilsærleret.

Elisabet.

Ordre til hvad ?

Max.

Til Fangens umiddelbare Henrettelse ved Skydning. I Tilfælde af Vægning.

Elisabet.

Tror du, at det er Herrens Vilje ?

Max.

Nej, det tror jeg ikke. Jeg vil ikke tro det, Hvem var det, du traf hos Gestapo ? Jeg kan ikke læse Underskriften.

Elisabet.

Jeg ved det ikke. Jeg kan ikke huske det.

Max.

Der er mange Viljer. Dunkle Magthavere. Usynlige. Anonyme.

Elisabet.

Og selv denne Ordre tænker du paa at adlyde ?

Max.

Nej !

Elisabet
studsende:

Adlyder du ikke ?

Max.

Jeg kan ikke ! Jeg kan ikke holde det ud længere !
(begraver Ansigtet i Hænderne).

von Blankenau.

Hjælp ham, Elisabet. Han har Brug for dig.

Elisabet.

Far, jeg kan ikke. Vi hører ikke mere sammen.

von Blankenau.

Saa maa I se at blive enige igen, mit Barn.

Elisabet.

Det gaar ikke, Far. Efter alt det, der er sket...

von Blankenau
tager hendes Haand:

Kom, Elisabet.

(til Max):

Giv mig din Haand, Max ! (Rejser sig besværligt op og griber hans Haand)
Jeg skal fortælle Jer. Har jeg ikke Ret til det? Hvem skulde have mere Ret ?

Elisabet,

Det er imod Naturen, Far.

von Blankenau.

Lad os overvinde Naturen, Elisabet!

Elisabet.

Jeg vil ikke tilgive ham, jeg kan ikke. Jeg vilde føle mig tilsmudset, hvis jeg gjorde det.

Max.

Tving hende ikke, Hr. von Blankenau. Hun kan ikke. Hvorledes skulde hun ogsaa kunne?

von Blankenau
slipper deres Hænder:

Nej, jeg skal ikke tvinge hende. Det behøver jeg ikke. Jeg ved alligevel, hvad der vil ske.

Elisabet,

Vi gaar hver til sin Side. Uden onde Ord. Men ogsaa uden Forsoning. Alt andet vilde være gøent.

von Blankenau.

Jeg ser klarere end du, Elisabet, og længere end du, Max.

Elisabet.

Aldrig, Far. Og selv om det skete, hvis det kunde ske...hvad godt skulde det saa føre med sig? Ingenting vilde alligevel blive, som det har været.

von Blankenau.

Ingenting bliver, som det har været. Men alting kan blive nyt.

Max.

Ikke for mig. De glemmer, hvad der forestaar mig. Hvorledes det gaar en Soldat, naar han nægter at lystre.

von Blankenau.

Du vil blive sparet for noget andet. Jeg ved ikke hvorledes. Og jeg ved ikke for hvad. Eller hvor længe. Men et Mirakel vil ske. Og fra dig vil der komme til at udgaa noget. Hømmeligt, skjult for Verden. Og det vil sprede sig. Nedad til de besværede. Og opad. Mod Højderne. Til de mægtige. Hvor de sidder paa deres gyldne Stole.

Max.

De drømmer, Hr. von Blankenau.

von Blankenau.

Maaske. Maaske drømmer jeg....Børn, jeg føler en saa besynderlig Glæde inden i mig. Jeg har aldrig prøvet noget lignende. Det er som en fin Rus. Let, køligt, fortryllende. En oplysende Svimmelhed. Jeg kan se ind i Fremtiden. Jeg ser Kristi Scepter. En ny Menneskehed. En Stad af Guld...Og nu er det sikkert paa Tide, at jeg gaar, formoder jeg...til mine Sække....

Max

ringer til den indtrædende S.S.-Mand:

Før Fangen ud!

S.S.-Manden
rører ved von Blankenau's Arme:

Kom!

(Von Blankenau tøver et Sekund, ser paa Elisabeth med et befriende Smil, gør en næsten usynlig Bevægelse mod Haanden. Begge ud.)

Elisabet
næsten uherligt:

Far !

(Der er længe stille paa Scenen. Elisabeth staar ubevægelig med Blikket rettet mod den lukkede Dør)

Max.

Hør mig !

Elisabet
svarer ikke.

Max.

Elisabet.

Elisabet
svarer ikke.

Max.

Jeg beder dig ikke tilgive mig. Det kan du ikke. Maa heller ikke engang gøre det. Jeg vil bare bede dig....Naar jeg er død....at du ikke tænker paa mig.... bare med Had....

Elisabet
svarer ikke.

Max.

Elisabet !

(Han tager et Skridt hen imod hende. I samme Øjeblik ringer Telefonen).

Max
vender sig hæftigt, tager Røret:

Hallo..... Hvad ?...Hvad siger De ? Ja, kom straks...Hurtigt....

(fumler med Hørerøret, da han lægger det paa. Efter en kort Pause):

Elisabet, din Far er død.

(Det trækker i hendes Ansigt som ved en intens Smerte, men hun bevæger sig stadig ikke, lukker blot sine Øjne. Efter nogle Sekunders Forløb flyver Døren op. 1. Sygepasser kommer styrtende ind.

Max.

Afgiv Rapport!

1. Sygepasser.

Jeg saa det altsammen. Og fik Ordre til at telefonere, medens man førte Liget til Kapellet. Saadan omtrent skete det. Det gik i Løbet af et Par Sekunder. Blankenau og hans Vogter skulde netop passere Portene....de stod aabne....der var en Lastbil, som skulde ind. Vagtposten til højre var af en eller anden Grund gaaet over til venstre...der var en Stump fri Passage til højre om Bilen. Saa hørte Vogteren, hvordan Fangen sagde: Jeg forstaar, hvad du mener, Gud. Jeg forstaar fuldkomment. Det er en udmærket Løsning....Ja, saadan sagde han. Vogteren begreb naturligvis ikke, hvad Blankenau havde i Sinde. Han kunde jo ingenting ane. Og inden han vidste et Ord af det, havde Fangen taget Flugten. Ud af Lejren. Forbi Lastbilen. Jeg fat-ter ikke, hvordan det gik til. Hvorfra han fik saadan en Hurtighed....den gamle Mand....Da Vogteren fik Geværet op, var han allerede skjult bag Læsset. Men Posterne til venstre, de saa ham. Og skød. Han var død paa Stedet.

Max.

Jeg kommer ned i Kapellet om et Øjeblik. De kan gaa.

1. Sygepasser.

Javel, Hr. Kommandant. Men der var en Ting, jeg gerne vilde spørge om.

Max.

Hvad er det ?

1. Sygepasser.

Hvornaar skal den døde føres bort ?

Max.

Tidligt i Morgen.

1. Sygepasser.

Hr. Kommandant, er det tilladt at vaage hos ham ?

Max.

Hvad mener De ?

1. Sygepasser.

Jeg kendte ham, Hr. Kommandant. Og jeg vilde gerne gøre ham den Tjeneste.

Max

efter en Pause:

Det er tilladt.

1. Sygepasser.

Tak, Hr. Kommandant !

(ud)

Max.

Elisabet.

(Han faar intet Svar. Elisabet staar stadig med lukkede Øjne.)

Max.

Han døde for at redde mig. For at Ordren skulde blive udført, uden at jeg behøvede at udføre den. Men maasko ogsaa for noget andet.

Elisabet
svarer ikke.

Max.

For at du og jeg.....

Elisabet
stadig med lukkede Øjne:

Da var hans Død til ingen Nytte.

Max.

Jeg ved det.

Elisabet
tonløst:

Det er alligevel dig, der har dræbt ham.

Max.

Jeg er Morderen. Hans og mange andres. For alt det, der er sket i Lejren, er det mig, der bærer Skylden. Jeg har straffet Overgreb. Hvor ædelt ! Men glemte, at hele min Eksistens paa denne Føst var eet eneste Overgreb. Mod Fanger og Vagtmandskab. Mod lovende Menneker. Og jeg... jeg har afsagt Dom over andre...

(ringer)

S.S.-Manden
ind:

Hr. Kommandant !

Max.

Kald paa Stormfører Birkel !

S.S.-Manden.

Javel, Hr. Kommandant !

(Ud. Pause.)

Birkel
ind:

Hr. Kommandant ! Heil Hitler !

Max.

Stormfører Birkel ! Jeg idømte i Dag fire Mand Straf for Overgreb mod Fanger.

Birkel.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

Straffen er bortfaldet. Har De forstået ?

Birkel.

Ja, Hr. Kommandant.

Max.

De kan gaa.

Birkel.

Heil Hitler !

(Gør helt omkring, gaar mod Døren.)

Max
raaber:

Stormfører Birkel !

Birkel
gør hurtigt helt omkring:

Hr. Kommandant ?

Max
hans Ansigt er forvandlet, straalende:

Ordre til Lejrvagtens Befalingshavende: Lejrportene aabnes. Posterne trækkes tilbage. Passagen er fri. For alle.

Birkel
efter en Pause, forfærdet:

Ordren skal blive givet videre, Kommandant !
(ud)

Elisabet
har vendt sig om, forfærdet, fatter ikke:

Max.....

Max.

Det er min sidste Ordre. Den eneste, jeg kan give. Maaske bliver den lystret. Maaske fungerer Maskinen...omhu nogle Øjeblikke. Maaske...Maaske gør den det ikke.

Elisabet
synker ned ved Bordet, gæmmer Hovedet i sine Arme. Lang Pause.)

S.S. Manden
ind, efter at have banket:

Vice-Kommandant Wittwer med to Mand.
(ud)

Vice-Kommandanten
ind med to Mand:

Kommandant ! Heil Hitler !

Max.

De ønsker ?

Vice-Kommandanten.

Kommandant, De har givet Ordre til, at Lejrportene skal aabnes ?

Max.

Ja.

Vice-Kommandanten.

At Posterne skal trækkes tilbage ?

Max.

Ja.

Vice-Kommandanten.

At Passagen er fri for alle ?

Max.

Saaledes lød min Ordre.

Vice-Kommandanten.

Kommandant, Som Deres Næstkommanderende overtager jeg Befalingen i Lejren.
Jeg erklærer Dem skyldig i Højforræderi. Karbe, De er anholdt !
(til Mændene)

Gør Deres Pligt !

(Mændene ser spørgende ud, tøver)

Max.

Adlyd Deres Kommandant !

(Mændene griber ham.)

Max.

Jeg gaar med.

(gaar mod Døren. Der drejer han et Øjeblik Hovedet.)

Elisabet

springer op, tager nogle Skridt hen imod Døren, famler efter ham med Haanden, hvisker:

Tilgiv.....

(Døren aabnes og lukkes igen bag de fire Mænd.)

Elisabet

aabner Munden til et Skrig, men faar ikke en Lyd frem, synker sammen paa Gulvet,
rystende af en indre Hulken. Til sidst hører hun op med at skælve. Rejsor sig halv-
vejs. Med opløst Ansigt, skuende langt frem for sig.